

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický Ústav

Šlechtické znaky na stavebních památkách v okrese Chrudim

Bakalářská práce

Autor: Nikola Košínová
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Hradec Králové, 2019

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Nikola Košínová

Studium: F16BP0229

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název bakalářské práce: **Šlechtické znaky na stavebních památkách v okrese Chrudim**

Název bakalářské práce AJ: Aristocratic's Coat-of-Arm of the Sights in the Chrudim Region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je provést inventarizaci všech dochovaných šlechtických znaků v okrese Chrudim. Dále budou znaky podrobně rozebrány na základě heraldických, historických a kulturních souvislostí a bude zkoumán důvod jejich zachování. Práce bude vycházet z odborné literatury a vlastního výzkumu kulturních památek v okrese Chrudim.

Halada, Jan: Lexikon české šlechty I.-III., Praha 1992-1994; Mysliveček, Milan: Erbovník aneb kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě, Praha 1993; Poche, Emanuel: Umělecké památky Čech, Praha 1982; Kuča, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I.-VIII., Praha 1996-2011.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent: PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 13.11.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne...

Nikola Košínová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala prof. PhDr. Ondřeji Felcmanovi, CSc. za jeho rady a vedení při psaní této práce. Dále bych ráda poděkovala Jaroslavu Lukešovi za trpělivost a ochotu při objíždění a dokumentaci památek.

Anotace

KOŠÍNOVÁ NIKOLA, *Šlechtické znaky na stavebních památkách v okrese Chrudim*: Filosofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019, s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je provést inventarizaci všech dochovaných šlechtických znaků v okrese Chrudim. Dále budou znaky podrobně rozebrány na základě heraldických, historických a kulturních souvislostí a bude zkoumán důvod jejich zachování. Práce bude vycházet z odborné literatury a vlastního výzkumu kulturních památek v okrese Chrudim.

Klíčová slova: šlechtické rody, znaky, stavební památky, historie, Chrudim

Annotacion

KOŠÍNOVÁ NIKOLA, *Aristocratic's Coat-of-Arm of the Sights in the Chrudim Region*:
Filosofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019, s. Thesis.

The aim of the bachelor thesis is to make an inventory of all preserved aristocratic's coat of arm in Chrudim district. Coats of arms are analyzed in details on the basis of heraldic, historical and cultural contexts and the reason for their preservation is examined. The work is based on specialized literature and own research of cultural monuments in Chrudim district.

Key words: Aristocratic, Coat-of-Arm, sights, history, Chrudim

Obsah

ÚVOD.....	13
BĚSTVINA	15
1 Zámek.....	15
1.1 Historický vývoj zámku	15
1.2 Znak rodu Rothkirch-Panthen na zámku v Běstvině.....	15
2 Kostel svatého Jana Křtitele	16
2.1 Historický vývoj kostela sv. Jana Křtitele	16
2.2 Znak rodu Birkensteinů na kostele svatého Jana Křtitele v Běstvině.....	16
2.3 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu	17
3 Dům č.p. 42 v Běstvině	18
3.1 Historický vývoj domu č.p. 42	18
3.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na domě č.p. 42.....	18
4 Hrobka rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na hřbitově v Běstvině	18
4.1 Historický vývoj hrobky rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu	18
4.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na hrobce	18
5 Dvůr Drhotín	19
5.1 Historický vývoj dvora v Drhotíně.....	19
5.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na dvoře v Drhotíně.....	19
HEŘMANŮV MĚSTEC	20
1 Zámek	20
1.1 Historický vývoj zámku v Heřmanově Městci	20
1.2 Znak Kinských na zámku v Heřmanově Městci.....	20
2 Kostel svatého Bartoloměje v Heřmanově Městci	21
2.1 Historický vývoj Kostela	21
2.2 Znak Šporků na kostele svatého Bartoloměje	22
3 Kaple svatého Kříže v Heřmanově Městci	23
3.1 Historický vývoj kaple svatého Kříže	23
3.2 Znak Šporků na kapli svatého kříže	23
3.3 Znak Věžníků na kapli svatého Kříže.....	23
4 Hospodářský dvůr Medov v Heřmanově Městci.....	24
4.1 Historický vývoj hospodářského dvora Medov	24
4.2 Znak Kinských na hospodářském dvoře Medov	24
5 Mariánská nemocnice	24
5.1 Historický vývoj Mariánské nemocnice	24

5.2 Znak Kinských a z Lichtenštejna na Mariánské nemocnici	24
HOJEŠÍN	26
1 Zámek	26
1.1 Historický vývoj zámku v Hoješíně	26
1.2 Znak na zámku v Hoješíně	26
2 pomník v zahradě zámku	27
2.1 Historický vývoj pomníku	27
2.2 Znak Berků na pomníku v zahradě zámku	27
HONBICE	28
1 Kostel Povýšení svatého Kříže	28
1.1 Historický vývoj kostela Povýšení svatého Kříže v Honbicích	28
1.2 Znak Lukavských z Lukavic na kostele Povýšení svatého Kříže v Honbicích	28
1.3 Znak na kostele Povýšení svatého Kříže v Honbicích	28
HORKA-SILNICE	30
1 Myslivna	30
1.1 Historický vývoj myslivny	30
1.2 Znak hraběte Kolovrato-Krakovského na myslivně	30
HROCHŮV TÝNEC	32
1 Zámek	32
1.1 Historický vývoj zámku v Hrochově Týnci	32
1.2 Znak Hugona z Balthasarů na zámku v Hrochově Týnci	32
1.3 Znak Hugona z Balthasarů na zámecké bráně v Hrochově Týnci	33
CHRAST	34
1 Zámek	34
1.1 Historický vývoj zámku v Chrasti	34
1.2 Znak Václava Františka z Košínu na zámku v Chrasti	34
1.3 Znak Jana Josefa Vratislava z Mitrovic na zámku v Chrasti	35
CHROUSTOVICE	37
1 Zámek	37
1.1 Historický vývoj zámku v Chroustovicích	37
1.2 Znak Kinských a Capace de Rofrano na zámku v Chroustovicích	37
2 Fara	38
2.1 Historický vývoj Fary v Chroustovicích	38
2.2 Znak Kinských a Capace de Rofrano na faře v Chroustovicích	38
3 Hospodářský dvůr	38
3.1 Historický vývoj hospodářského dvora	38

3.2 Znak Kinských na bráně hospodářského dvora	38
4 Náhrobky	39
4.1 Historický vývoj náhrobků	39
4.2 Znak Haugviců na náhrobku v Chroustovicích	39
4.3 Znak Straků z Nedabylic na náhrobku v Chroustovicích	40
CHRUDIM	41
1 Kostel Povýšení svatého Kříže	41
1.1 Historický vývoj kostela Povýšení svatého Kříže v Chrudimi	41
1.2 Znak Svěchinů z Paumerka na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi ...	41
1.3 Znak Zápských ze Záp na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi	42
1.4 Znak Schmiedelů ze Schmieden na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi	43
2 Kostel svatého Michala archanděla	43
2.1 Historický vývoj kostela svatého Michala	43
2.2 Znak Svěchinů z Paumerka na kostele svatého Michal v Chrudimi	43
2.3 Znak Franců z Liblic na kostele svatého Michal v Chrudim	44
2.4 Znak Haugviců z Biskupic na kostele svatého Michal v Chrudim	44
2.5 Znak Chrudimských z Častolovic na kostele svatého Michal v Chrudim	45
2.6 Znak Ludvíků z Chlumku na kostele svatého Michal v Chrudim	45
2.7 Znak Landeků z Traunštejna na kostele svatého Michal v Chrudim	46
2.8 Znak Sendražických ze Sendražic na kostel svatého Michala v Chrudimi	46
3 Novoměstská kašna	47
3.1 Historický vývoj Novoměstské kašny v Chrudimi	47
3.2 Znak Vražďů z Kunvaldu a Harrachů na soše sv. Viléma z Malavalle	47
3.3 Znak Libštejnských z Kolovrat na soše svatého Eustacha	48
3.4 Znak Buttlerů z Cloneboughu na soše svaté Anny	49
3.5 Znak Voračických z Paběnic na soše Panny Marie	49
3.6 Znak Vražďů z Kunvaldu na soše Panny Marie	50
3.7 Znak Koučů z Kouče na soše svatého Jáchyma	50
3.8 Znak Talacků z Ještětic na soše svatého Jiří	51
3.9 Znak Winkelmannů z Wincklburku na soše svatého Jana Nepomuckého	51
3.10 Znak Jestříbských z Rýzmburka na váze	52
4 Socha svatého Václava	52
4.1 Historický vývoj sochy sv. Václava v Chrudimi	52
4.2 Znak Koců z Dobrše na soše svatého Václava	53
5 Socha bolestného Krista v Michalském parku	53

5.1 Historický vývoj sochy bolestného Krista.....	53
5.2 Znak Viléma Václava Kouče z Kouče na soše bolestného Krista.....	53
6 Pomník Viktorina Kornela ze Všehrd na Všehrdově náměstí.....	54
6.1 Historický vývoj pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd.....	54
6.2 Znak Viktorina Kornela ze Všehrd na pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd	54
7 Hřbitov u Svatého Kříže	54
7.1 Historický vývoj hřbitova u Svatého Kříže	54
7.2 Znak Zápských ze Záp na hřbitově u Svatého Kříže.....	55
7.3 Znak Cejpů z Peclínovce na hřbitově u Svatého Kříže	55
LIPKA	56
1 Hrobka rodiny Kustošů za Zubří a Lipky	56
1.1 Historický vývoj hrobky rodiny Kustošů ze Zubří a Lipky.....	56
1.2 Znak Kustošů ze Zubří a Lipky na rodinné hrobce Kustošů	56
LOZICE	58
1 Poplužní dvůr.....	58
1.1 Historický vývoj poplužního dvora v Lozicích	58
1.2 Znak Kinských a Capece de Rofrano na bráně poplužního dvora v Lozicích .	58
LUŽE	59
1 Hrad Košumberk	59
1.1 Historický vývoj hradu Košumberk	59
1.2 Znak Slavatů z Chlumu a Košumberka a znak Žerotínů na hradě Košumberk	59
MEDLEŠICE.....	61
1 Socha svatého Antonína Paduánského	61
1.1 Historický vývoj sochy svatého Antonína Paduánského.....	61
1.2 Znak Vernierů z Rougemontu a znak Caretto de Millesimo na soše sv. Antonína Paduánského	61
2 Socha svatého Jana a svatého Pavla	62
2.1 Historický vývoj sochy svatého Jana a svatého Pavla.....	62
2.2 Znak Vernierů z Rougemontu a znak Caretto de Millesimo na soše svatého Jana a svatého Pavla	62
3 Krucifix.....	63
3.1 Historický vývoj krucifixe.....	63
3.2 Znak Vernierů z Rougemontu na krucifixu	63
MORAŠICE	64
1 Kostel svatého Víta.....	64
1.1 Historický vývoj kostela svatého Víta v Morašicích.....	64

1.2 Znak Hamzů ze Zábědovic na kostele svatého Víta.....	64
PŘEDHRADÍ	65
1 Hrad Rychmburk	65
1.1 Historický vývoj hradu Rychmburku	65
1.2 Znak Valdštejnů na hradě Rychmburk	65
2 Kostel Panny Marie Sedmibolestné.....	66
2.1 Historický vývoj kostela.....	66
2.2 Znak F. J. Kinského a jeho ženy Marie Leopodiny Pálffyové na kostele	66
3 Panský dvůr	67
3.1 Historický vývoj panského dvora v Předhradí	67
3.2 Znak Berků z Dubé na desce na bráně panského dvora	67
3.3 Znak Trčků z Lípy na desce na bráně panského dvora.....	68
3.4 Znak Berků z Dubé na bráně panského dvora.....	68
3.5 Znak Kinských na bráně panského dvora.....	68
4 Pavilón s bustou Filipa Kinského v panské zahradě	69
4.1 Historický vývoj panské zahrady	69
4.2 Znak Kinských na poprsí Filipa Kinského	69
ROSICE (u Chraští).....	70
1 Zámek v Rosicích	70
1.1 Historický vývoj zámku v Rosicích	70
1.2 Znak Berků z Dubé na zámku v Rosicích	70
1.3 Znak Berků z Dubé na jízdárně	71
2 Kostel svatého Václava v Rosicích	71
2.1 historický vývoj kostela svatého Václava	71
2.2 Znak Talacků z Ještětic na kostele svatého Václava	71
2.3 Znak Škrovádkých ze Škrovádu na kostele svatého Václava	72
2.4 Znak Zásmuckých na kostele svatého Václava	72
2.5 Znak Okrouhlických z Kněnic na kostele svatého Václava	73
3 Knížecí pivovar Kinských	73
3.1 Historický vývoj pivovaru	73
3.2 Znak Kinských na pivovaru.....	73
ROSICE – SYNČANY.....	75
1 Poplužní dvůr.....	75
1.1 Historický vývoj poplužního dvora	75
1.2 Znak Kinských na budově poplužního dvora	75
ŘESTOKY	76

1 Vodní mlýn	76
1.1 Historický vývoj mlýna	76
1.2 Znak Talacků z Ještětic na mlýně	76
1.3 Znak Pařízků z Pařízku na mlýně	76
SEČ	78
1 Zámek	78
1.1 Historický vývoj zámku	78
1.2 Znak Zárubů z Hustířan na zámku v Seči	78
1.3 Znak Valdštejnů na zámku v Seči	79
2 Kostel svatého Vavřince	79
2.1 Historický vývoj kostela svatého Vavřince	79
2.2 Znak Zárubů z Hustířan na kostel sv. Vavřince	79
2.3 Znak Valdštejnů na kostel sv. Vavřince	80
3 Socha svatého Jana Nepomuckého	80
3.1 Historický vývoj sochy svatého Jana Nepomuckého	80
3.2 Znak Schönfeldů a Michnů na soše sv. Jana Nepomuckého	80
TROJOVICE	82
1 Pivovar	82
1.1 Historický vývoj pivovaru	82
1.2 Znak Cellerů na pivovaře	82
Závěr	84
Seznam použité literatury	88
Obrazové přílohy	91

ÚVOD

Bakalářská práce se bude zabývat dochovanými šlechtickými znaky nacházejícími se na stavebních památkách v okrese Chrudim.

Cílem výzkumu bylo najít, zaevidovat a sepsat dochované šlechtické znaky na stavebních památkách, avšak pouze na exteriérech. Práce přináší jejich přehled doplněný o jejich fotografické zobrazení. Šlechtické znaky se nacházejí na zámcích, hradech, kostelech, kaplích, farách, panských a hospodářských dvorech, sochách, ale také na hřbitovních náhrobcích. Druhým úkolem je provést analýzu znaků z umělecko-historického, historického, heraldického a případně genealogického hlediska, komparovat jednotlivé nálezy a dojít k celkovému zhodnocení tohoto kulturního bohatství zachovaného na území Chrudimska.

Bakalářská práce zahrnuje všechna města a obce v okrese Chrudim, v nichž se jednotlivé šlechtické znaky nacházejí. Lokality, kde jsou šlechtické znaky zachovány, jsou stručně popsány a řazeny podle abecedy. Práce se soustavně zaměřuje na rozpoznání všech aspektů, které souvisí s nálezem – přináší správné určení šlechtického rodu, jemuž znak patří, stručně dějiny rodu, časové zařazení a historii objektu, na kterém se znak dochoval. Výsledkem výzkumu bude i zjištění počtu šlechtických znaků na stavebních památkách v okrese Chrudim a jejich podoby, jejich stáří i druh materiálu, z kterého byly zhotoveny.

Okres Chrudim je součástí Pardubického kraje. Okres má společné hranice se šesti okresy, a to okresem Pardubice, Ústí nad Orlicí, Svitavy, Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod a Kutná Hora. V okrese se nachází 108 obcí, z toho 13 měst a 5 městysů. Okres má řadu zajímavých kulturních a historických památek, například historické jádro města Chrudim, zámek Slatiňany, zříceniny hradů Košumberk a Lichnice, ale také soubor lidových staveb Vysočina na Veselém kopci a v Hlinsku. Okres má i zajímavé přírodní památky jako Toulovcovy Maštale nebo Mořské pobřeží u Rabštejnské Lhoty. Bakalářská práce pracuje s hranicemi okresu ustanovenými v roce 1960, drobně upravenými v roce 2007.¹

---

¹ Český statistický úřad: o okrese Chrudim [online]. [cit. 2019-04-19]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_chrudim

Neexistuje žádná publikace, která by popisovala šlechtické znaky v chrudimském okrese. Při psaní své práce jsem u popisů rodů a jejich znaků nejvíce využívala Myslivečkův *Velký erbovník*² a Pelantovy *Erby české, moravské a slezské šlechty*.³ Pro popisy méně známých, nebo cizích rodů jsem použila knihu Petra Maška.⁴ U výkladu historického minima měst mi pomohlo dílo *Města a městečka* od Karla Kuči.⁵ K historii hradů a zámků jsem používala Sedláčkovy *Hrady, zámky a tvrze Království českého*⁶ a také edice tzv. Nového Sedláčka *Hrady, zámky a tvrze Čech, Moravy a Slezska*.⁷ U vytváření své práce jsem se inspirovala bakalářskými pracemi od Moniky Šťastné⁸ a Adély Tomáškové,⁹ které provedli inventarizaci a průzkum šlechtických znaků v okresech Nový Bydžov a Blansko.

---

² Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník, Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, Plzeň 2005–2006.

³ Jan PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013.

⁴ Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé Hory do současnosti*, Praha 2008.

⁵ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2011.

⁶ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl I, Praha 1993 (reprint).

⁷ Tomáš ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl VI. Východní Čechy, Praha 1989.

⁸ Monika ŠŤASTNÁ, *Šlechtické rody na kulturních památkách v okrese Nový Bydžov*, Bakalářská práce, Hradec Králové 2015.

⁹ Adéla TOMÁŠKOVÁ, *Šlechtické rody na kulturních památkách v okrese Blansko*, Bakalářská práce, Hradec Králové 2017.

BĚSTVINA

Je malá obec ležící nedaleko města Seč. První zmínky o této obci pochází z let 1137, kdy ji ve svých letopisech poprvé zmiňuje vyšehradský kanovník, nástupce Kosmy. Od poloviny 13. století obec patřila pánům z Lichtenburka, kteří vlastnili i nedaleký hrad Lichnici. Další významnými majiteli byl například Antonín a František z Birkensteinu, kteří v obci nechali postavit školu, opravit kostel a zřídili samostatnou faru. Dalšími majiteli obce byli také Šenovcové z Ungrsvertu. V roce 1845 koupil obec čáslavský hejtman Karl von Rothkirch-Panthen. Po jeho smrti v roce 1870 nabyl majetek August baron Herzogenberg Piccot de Peccaduc.¹⁰ V Běstvině se nachází řada kulturních památek. Patří mezi ně zámek, kostel svatého Jana Křtitele a kaple svatého Jana Nepomuckého, která je pravděpodobně dílem Jana Blažeje Santiniho.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku

V 16. století na místě zámku stávala tvrz, kterou nechali v 16. století postavit Onšovští z Onšova. Tvrz byla v 17. století přestavěna na čtyřkřídlý barokní zámek. Velké úpravy zámku se konaly za Antonína Arnošta z Birkensteinu.¹¹ Další byly provedeny v 19. století, ale jednalo se pouze o menší klasicistní úpravy. Od roku 1910 zámek sloužil jako budova pro správu poleší. Od padesátých let sloužil zámek jako dětská ozdravovna, později dokonce jako škola.

1.2 Znak rodu Rothkirch-Panthen na zámku v Běstvině

Umístění: Znak je umístěn na zadním štítu nad římsou směrem do parku.

Datace: 1845–1870

Materiál: kov

Podoba znaku: Na renezančním štítě se nachází tři korunované hlavy orlů hledících do leva. (obr. 1)

Rod Rothkirch-Panthen: Jedná se o starý šlechtický rod Rothkirch ze Slezska. Rod se rozdělil na dvě hlavní linie, a to na rakouské Rothkirch-Panthen a na pruské Rothkirch-Trach. V roce 1826 udělil císař František Leopoldovi a Leonhardovi z rakouské linie

---

¹⁰ Karel KALFUS a kol., *Běstvina 1137–1987. Almanach k 850. výročí trvání obce*, Běstvina 1987, s. 5–10.

¹¹ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého*, díl XII, Praha 1900, s. 41.

hraběcí titul. Leopoldův syn Karel, jenž vlastnil Běstvinu, byl v roce 1836 jmenován čáslavským hejtmanem. Později mu byl nabízen úřad místodržícího Českého království, ten však odmítl, ale stal se krajským presidentem v Chebu. Roku 1861 byl zvolen do českého zemského sněmu. Nakonec byl jmenován nejvyšším maršálkem Českého království, a poté byl přece jen povýšen na místodržícího. Již po roce byl poslán císařem na odpočinek, protože nedostatečně podporoval dualismus. Pruská linie byla do hraběcího stavu povýšena až v roce 1861.¹²

Rod má ve znaku zlatý štít, na kterém jsou tři černé zlatě korunované orlí hlavy s červenou zbrojí. V klenotu se nachází orlí černá hlava, přikryvadla mají černo-zlatou barvu.

2 Kostel svatého Jana Křtitele

2.1 Historický vývoj kostela sv. Jana Křtitele

První zmínka o kostele je z roku 1137, kdy se objevuje ve spisech vyšehradského kanovníka. Původně gotický kostel byl v roce 1726 přestavěn ve stylu baroka na náklady Františka Ferdinanda z Birkensteinu. Možným autorem přestavby kostela je Jan Blažej Santini Aichl nebo jeho následovník Jan Jakub Vogler. Vnitřní výzdoba kostela je prací sochaře Ignáce Rohrbacha.¹³

2.2 Znak rodu Birkensteinů na kostele svatého Jana Křtitele v Běstvině

Umístění: Na západní straně kostela nad hlavním portálem.

Datace: 1726

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Jedná se o alianční znak Birkensteinů. Skládá se ze dvou štítů, nad kterými je koruna. Pravý štít je Birkensteinský a levý patrně patří ženě Františka Ferdinanda z Birkensteinu. Přes veškerou snahu se nepodařilo ženu Františka Ferdinanda Birkensteinu dohledat, zůstal tak neznámý i její znak. Pravý štít je čtvrcený se srdečním štítkem, v něm jsou umístěny tři trojlístky. V prvním čtvrtém poli je lev otočen do středu štítu, druhé pole je nečitelné a ve třetím poli jsou hradby a nad nimi koule se čtyřmi

---

¹² *Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, XXI. Díl, J. Otto, Praha 1904, s.1080.

¹³ Karel KALFUS a kol., *Běstvina 1137–1987*, Běstvina 1987, s. 27–28. Srov. Emanuel POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 67–69.

výběžky. Levý štít je čtvrcený se srdečním štítkem, ve kterém je pták. V prvním a druhém poli je lev, otočen do středu štítu. Ve třetím a čtvrtém poli je lev hledící vpravo. (obr. 2)

Rod Birkensteinů: Antonín byl roku 1704 povýšen do panského stavu. Jeho syn Antonín Arnošt roku 1720 koupil zámek Běstvinu ve východních Čechách. František Ferdinand statek prodal. Rod vlastnil také statek Dobřejov na Berounsku.¹⁴

Znak mají čtvrcený se srdečním štítkem, v srdečním štítku jsou tři trojlístky. V prvním a čtvrtém poli je umístěn lev otočený do středu štítu a ve druhém a třetím poli jsou hradby a nad nimi koule se čtyřmi výběžky. V klenotu je pět per mezi dvěma rohy.

2.3 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu

Umístění: Na západní straně kostela nad oknem na věži.

Datace: 1870–1910¹⁵

Materiál: litina

Podoba znaku: Ve štítě, nad nímž je umístěna koruna, jsou tři pochodně oddělené krokví. Z pravé strany drží štít lev a z levé strany lvice. Pod znakem se nachází nápis Nullus Extincuitur. (obr. 3)

Rod Picot de Peccaduc z Herzogenbergu: Původně francouzský rod, který do 15. století sídlil v Bretani. Petr Jan, jenž navštěvoval vojenskou akademii spolu s Napoleonem Bonapartem, sloužil ve francouzské armádě, ale později přešel za napoleonských válek na rakouskou stranu. V roce 1811 za to obdržel šlechtický titul.¹⁶ Jeho syn August získal po smrti strýce Karla Rothkirch-Panthen Běstvinu, kterou rod vlastnil až do roku 1910.

Rod má ve znaku bílý štít s černým břevnem v hlavě štítu. Ve štítě jsou tři pochodně oddělené modrou krokví. V klenotu se nachází zlatý lev, stojící ve zlaté koruně a v pravé tlapě drží pochodeň.¹⁷

---

¹⁴ Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé Hory do současnosti*, díl I., Praha 2008, s. 83.

¹⁵ Tomáš ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl VI, Praha 1989, s. 40–41.

¹⁶ Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník, Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 106.

¹⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 106.

3 Dům č.p. 42 v Běstvině

3.1 Historický vývoj domu č.p. 42

Původně tento dům sloužil jako kovárna a ubytovna pro četníky. August Picot de Peccaduc von Herzogenberg a jeho manželka Marie se rozhodli, že zde vybudují chorobinec na památku zesnulého Karla Rothkirch-Panthen. Chorobinec měl sloužit starým a práce neschopným lidem zejména z řad služebnictva. Na severní straně budovy je umístěna mramorová deska, která odůvodňuje, proč a kým byla budova postavena. Dnes je budova známá pod názvem Lesovna, protože jí už dlouhá léta vlastní lesní závod z Ronova nad Doubravou.¹⁸

3.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na domě č.p. 42

Umístění: Znak je umístěn na severní straně budovy nad oknem uprostřed domu.

Datace: Letopočet 1880 je uveden na mramorové desce umístěné na domě.

Materiál: litina

Podoba znaku: Jedná se o stejný znak jako na kostele svatého Jana Křtitele. (obr. 4)

Rod Picot de Peccaduc z Herzogenbergu: viz. strana 17.

4 Hrobka rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na hřbitově v Běstvině

4.1 Historický vývoj hrobky rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu

Hrobka vznikla ve druhé polovině 19. století. To je období, kdy Běstvinu vlastnil rod Herzogenberků. O hrobce nejsou žádné dokumenty, ale podle náhrobních kamenů můžeme určit, kdo je tu pohřben. Na hrobce jsou umístěné dva náhrobní kameny. Na prvním z nich je uvedeno jméno Marie Picot de Peccaduc Frelin von Herzogenberg, a na druhém náhrobku je uvedeno jméno August baron Picot de Peccaduc von Herzogenberg. Bohužel ani na jednom náhrobku není viditelný letopočet.

4.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na hrobce

Umístění: Znak je umístěn na hřbitovní zdi za náhrobky.

Datace: 1870–1910¹⁹

Materiál: kov

---

¹⁸ Karel KALFUS a kol., *Běstvina 1137–1987*, Běstvina 1987, s. 34.

¹⁹ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl VI, Praha 1989, s. 40–41.

Podoba znaku: Znak se skládá pouze ze štítu a koruny nad ním. Ve štítě jsou umístěny tři pochodně oddělené od sebe kroví. (obr. 5)

Rod Picot de Peccaduc z Herzogenbergu: viz. strana 17.

5 Dvůr Drhotín

5.1 Historický vývoj dvora v Drhotíně

Dvůr vznikl pravděpodobně v roce 1882. Dvůr byl součástí Běstviny. Správcovská budova byla v roce 2006 zrenovována a spolu s ní byl zrenovován i erb.

5.2 Znak rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu na dvoře v Drhotíně

Umístění: Znak se nachází na správcovské budově a je umístěn na hlavním štítu pod střechou.

Datace: 1882²⁰

Materiál: litina

Podoba znaku: Nad štítem je umístěna koruna, a ve štítě jsou tři pochodně oddělené kroví. Z pravé strany drží znak lev a z levé strany lvíce. Pod znakem se nachází nápis Nullus Extincitur. (obr. 6)

Rod Picot de Peccaduc z Herzogenbergu: viz. strana 17.

---

²⁰ K. KALFUS a kol., *Běstvina 1137–1987*, Běstvina 1987, s. 36.

HEŘMANŮV MĚSTEC

První zmínky o Hermanově Městci pochází z roku 1325 v souvislosti s mrdickou tvrzí. Heřmanův Městec byl až do 15. století součástí mrdické tvrze, poté se stal součástí lichnického panství. Městem procházela Trstenická stezka, díky které bylo město centrem obchodu. V 15. století napomohlo obchodu i židovské osídlení města. V roce 1540 získal město Zikmund Anděl z Ronovce, který si ho zvolil za svoje sídlo a nechal v něm postavit tvrz. V druhé polovině 16. století se město dostalo do držení rodu Oppersdorfů z Dubu a Frýdštejna. Roku 1591 koupil město Jetřich ze Žerotína. Po jeho smrti město zdědila dcera Eliška, v té době provdána za Ladislava Berku z Dubé. V 17. století se město dostává do majetku rodiny Šporků, která se postarala o jeho největší rozvoj. V této době se začíná stavět z kamene a je rozšířen zámek a kostel. Dále se ve městě stavěly kaple, sochy světců, židovská synagoga a byl vybudován zámecký park. V roce 1828 se stalo město majetkem rodiny Kinských, a i v této době pokračuje jeho rozvoj. Byla tu postavena nemocnice, hřebčín a železnice.²¹ Rozvoj města končí v době okupace německou armádou a postupně jsou odváděni všichni židovští obyvatelé.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku v Heřmanově Městci

Zikmund Anděl z Ronovce nechal ve městě vybudovat tvrz. Za Oppersdorfů byla nejspíše rozšířena, protože v době, kdy jí Vilém mladší Oppersdorf prodává Janu Jetřichovi ze Žerotína, se uvádí již jako zámek. Po smrti bratra, Jana Berky z Dubé, získává zámek Anna Marie Khyslová. V roce 1640 nechala zámek opravit, jelikož byl sedmnáct let předtím vypálen. Za Jana Václava Šporka byl zámek klasicistně upraven a byl zde vybudován anglický park. Roku 1836 zdědil po otci zámek Ferdinand Kinský a nechal z něho udělat reprezentační sídlo.²² V roce 1945 byl zámek Kinským zkonfiskován a od 50. let 20. století až do současnosti slouží jako domov důchodců. Na zámku je umístěn znak Kinských.

1.2 Znak Kinských na zámku v Heřmanově Městci

Umístění: Znak se nachází v tympanonu v průčelí zámku.

---

²¹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, II. díl, Praha 1997, s. 65–70.

²² T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 112–113.

Datace: 1850–1890²³

Materiál: štuk

Podoba znaku: Jedná se o kulatou kartuš červené barvy. V červeném poli jsou v levé části umístěny tři vlčí zuby. Na vrcholku kartuše se nachází koruna. (obr. 7)

Rod Kinských: První zmínky o rodu pochází ze 13. století, tehdy se členové rodu nazývali Vchynští z Vchynic a Tetova. Toto pojmenování trvalo až do konce třicetileté války. Rod se dělil do několika větví a roku 1611 byl Václav přijat do panského stavu. Václav získal od krále Matyáše nejen panský stav, ale také panství Chlumec nad Cidlinou a Kolín. Václavův syn Jan Oktavián Kinský byl roku 1678 povýšen do hraběcího stavu. V průběhu let zastávali členové rodu významné pozice v Habsburské monarchii, například místo kancléře a různá místa v diplomatických službách. Rod také rozšiřoval svůj majetek, Václav Norbert Kinský připojil ke svému majetku několik východočeských měst, jako například Rychmburk, Chroustovice a Rosice. Synové Václava Norberta rozdělili rod na dvě linie, a to linii hraběcí a knížecí. Oktavián Kinský byl veliký fanoušek honů a dostihů a zasloužil se o vznik Velké Pardubické. V roce 1945 byl Kinským zkonfiskován všechen majetek, v restituci pak získali alespoň zámky a statky Chlumec nad Cidlinou, Kostelec nad Ohří a Žďár nad Sázavou.²⁴

Ve znaku Kinských nalezneme na červeném štítě tři stříbrné vlčí zuby. Zuby vedou z levého dolního kraje směrem do pravého horního kraje. V klenotu se pak nachází dvě křídla, z nich jedno je červené a druhé stříbrné. Na některých erbech se může vyskytovat i knížecí koruna. Součástí může být také nápis „Bůh, čest, vlast“, který sloužil jako rodové heslo.

2 Kostel svatého Bartoloměje v Heřmanově Městci

2.1 Historický vývoj Kostela

První zmínka o kostele pochází z poloviny 14. století, kdy jej v listině zmiňuje Arnošt z Pardubic a žádá papeže Klementa VI. o převod kostela do správy litomyšlského biskupa. Původní kostel roku 1740 vyhořel a na náklady Jana Václava hraběte Šporka byl postaven nový barokní kostel. Stavbu měl na starost mladý mistr František Tomáš

---

²³ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 112–113.

²⁴ Jan HALADA, *Lexikon české šlechty (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992, s. 72–74. Srov. Jan PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 206–208. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 307.

Jedlička. O vnitřní výzdobu se postaral barokní malíř František Xaver Balka a jeho učeň Jan Qurin Jahn. Pod kostelem se nachází hrobka Žerotínů a Oppersdorfů.²⁵ Na kostele je umístěn znak Šporků.

2.2 Znak Šporků na kostele svatého Bartoloměje

Umístění: Znak se nachází nad hlavním vchodem do kostela.

Datace: 1756–1761

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Na kostele se nachází velmi dobře dochovaný znak. Znak má čtvrcený štít se srdečním štítkem, v něm je zobrazena hlava. V prvním a ve čtvrtém poli se nachází dvouhlavý orel, ve druhém a třetím poli je umístěn vlevo hledící dvouocasý lev svírající v tlapách stožár s praporem. Znak má pět klenotů, vpravo jsou tři pera, poté lev s praporem, uprostřed se tyčí dvouhlavý orel, dále postavu Turka a ruku držící meč. (obr. 8)

Rod Šporků: Původem pochází ze severního Německa. Jan Špork, prostý chlapec, vstoupil do armády katolické ligy a bojoval v bitvě na Bílé hoře. V armádě byl několikrát povýšen, dokonce se stal generálem císařské jízdy. Roku 1647 byl povýšen do panského rodu a tím získal i erb. Později získal i říšský hraběcí titul. Získal i mnoho panství a tím se z něho stal jeden z nejbohatších mužů v Čechách, vlastnil například Lysou nad Labem, Malešov, Heřmanův Městec a další. František Antonín Špork, syn Jana, byl velmi vzdělaný šlechtic. Na Kuksu nechal postavit zámek, lázně a špitál, dále čině přestavoval další zámky ve svých panstvích a nechával v nich budovat obrazárny a knihovny. František Antonín neměl žádné mužské potomky, ty měl jeho mladší bratr Ferdinand Leopold, jenž vlastnil Heřmanův Městec. Jeho syn Jan Josef se stal chrudimským hejtmanem. Roku 1928 vymřeli Šporkové po meči.²⁶

Znak Šporků má čtvrcený štít se srdečním štítkem. V srdečním štítku je na modrém poli hlava Turka v turbanu, v prvním a čtvrtém poli se na zlatém poli nachází dvouhlavý korunovaný černý orel. Ve druhém a třetím poli je na červeném štítě

---

²⁵ Ivo ŠIMÁK a kol., *Heřmanův Městec slovem a obrazem, Heřmanův Městec 2015*, s. 38–42. Srov. Karel CHYTIL, *Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku XIX. století*, politický okres Chrudim, Praha 1900, s. 158–165. Srov. E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 376–377.

²⁶ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 147–148. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 458–459. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 216–217.

dvouocasý lev, stojící na zelených pahorcích a v tlapách drží černo-zlatý prapor. Znak má pět klenotů, vpravo jsou tři paví pera, poté lev s praporem, uprostřed se tyčí dvouhlavý orel, dále postavu Turka s palcátem a ruku držící jezdecký kord.

3 Kaple svatého Kříže v Heřmanově Městci

3.1 Historický vývoj kaple svatého Kříže

Drobnou kapli nechali postavit Jan Josef Špork a jeho žena Marie Anna z Věžníků. Mezi léty 1711–1749. Nechali na barokní kapličku přidělat dva pískovcové erby, jeden Šporků a druhý Věžníků. V roce 1817 byla kaplička stržena a začala se stavět nová. Dostavěna byla roku 1884 a byly na ní připevněny původní pískovcové erby.²⁷

3.2 Znak Šporků na kapli svatého kříže

Umístění: Nachází se napravo od vchodu do kaple.

Datace: 1749²⁸

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak není příliš dobře zachovalý, jednotlivá pole ve štítě jsou špatně viditelná. Nejvíce zřetelná je hlava Turka uprostřed. (obr. 9)

Rod Šporků: viz. strana 22.

3.3 Znak Věžníků na kapli svatého Kříže

Umístění: Na levé straně od vstupu do kaple.

Datace: 1749

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je ve velmi špatném stavu, ze znaku zůstaly pouze okraje, zbytek upadnul. (obr. 9)

Rod Věžníků z Věžník: Český vladycký rod byl roku 1647 moravskou větví povýšen do panského stavu za věrnost panovnickému rodu. Václav Rudolf byl hejtmanem čáslavského kraje, bojoval ve třicetileté válce. Roku 1658 byl povýšen do panského stavu. Jeho syn Bernard František se stal také hejtmanem čáslavského kraje a získal hraběcí titul. Marie Anna hraběnka z Věžníků se vdala za Jana Josefa Šporka. Věžníkové vymřeli po meči roku 1806.²⁹

²⁷ I. ŠIMÁK a kol., *Heřmanův Městec*, Heřmanův Městec 2015, s. 43. Srov. Ladislav VYSKOČIL, *Chybějící erb na kapli sv. Kříže*, Lektin, zpravodaj pro občany Heřmanoměstecka, 10, 2018, s. 15.

²⁸ *Tamtéž*.

²⁹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 306.

Ve znaku mají stříbrnou hlavu psa se zlatým obojkem v modrém štítu. V klenotu se nachází stejná hlava psa jako ve štítě. Při povýšení na hraběcí titul obdrželi do štítu dvě zlaté trubky na černém poli, černou orlici na zlatém poli a do prostředního pole obdrželi zlatého lva na červeném štítě.³⁰

4 Hospodářský dvůr Medov v Heřmanově Městci

4.1 Historický vývoj hospodářského dvora Medov

První zmínka o dvoru pochází z roku 1591. Dvůr byl nedílnou součástí zámku. Název Medov je odvozen od německého slova Mädhof, což v překladu znamená obydlí služek. Za působení rodu Kinských se na Medově opravovala fasáda a při této příležitosti byl nad vchod umístěn štukový medailon se znakem Kinských.³¹

4.2 Znak Kinských na hospodářském dvoře Medov

Umístění: Znak je umístěn nad vchodem do budovy.

Datace: konec 19. století

Materiál: štuk

Podoba znaku: Znak se téměř nedochoval, jsou z něho viditelné pouze překryvadla. (obr. 10)

Rod Kinských: viz. strana 21.

5 Mariánská nemocnice

5.1 Historický vývoj Mariánské nemocnice

Nemocnici založila Anna Marie Kinská, žena Ferdinanda Bonaventury Kinského, roku 1894. Nemocnici nechala postavit z vděčnosti za své uzdravení v sanatoriu v Praze. Součástí byla i kaple svatého Kříže. Stavba je dílem architekta Jana Schmoranze.³² Nad vstupem je umístěn alianční znak Kinských a z Lichtenštejna.

5.2 Znak Kinských a z Lichtenštejna na Mariánské nemocnici

Umístění: Nad hlavním vstupem do Mariánské nemocnice.

Datace: 1894

Materiál: pískovec

---

³⁰ J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 509–510.

³¹ I. ŠIMÁK a kol., *Heřmanův Městec*, Heřmanův Městec 2015, s. 91.

³² I. ŠIMÁK a kol., *Heřmanův Městec*, Heřmanův Městec 2015, s. 42.

Podoba znaku: Na pravé straně znak Kinských, tři vlčí zuby a na levé straně znak Lichtenštejnů. Znak Lichtenštejnů má čtvrcený štít se srdečním štítkem, štítek je prázdný. V prvním a čtvrtém je orlice, ve druhém poli routová koruna a v pátém poli nečitelná figura. Nad znaky je knížecí koruna. (obr. 11)

Rod Kinských: viz. strana 21.

Rod z Lichtenštejna: Původem Rakouský rod, který se usadil v Čechách v druhé polovině 13. století. V této době obdržel Jindřich od Přemysla Otakara II. panství Mikulov na Moravě. Lichtenštejnové byly jedním z nejmocnějších a nejbohatších rodů na Moravě. Karel byl ve stavovském povstání na straně císaře, za což byl odměněn. Z konfiskací získal další majetek. Jeho potomci byli také věrni císaři a zastávali významné funkce v Habsburské monarchii. V roce 1945 přišel rod o všechn svůj majetek v Čechách a odstěhoval se.³³

Znak mají rozdělený do pět polí a srdeční štítek. V srdečním štítku je dělené pole zlatou a červenou barvou, v prvním je na zlatém poli černá slezská orlice a ve druhém jsou zlaté a černé pruhy, na nichž se nachází zelená routová koruna. Třetí pole je červeno-stříbrně polcené, špice štítu je modrá se zlatým rohem a v pátém zlatém poli je černá orlice s dívčí hlavou.

---

³³ J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 257–258. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 373–374.

HOJEŠÍN

První zmínka o obci Hoješín pochází z roku 1491, kdy jí koupili Mikuláš a Burian Trčkovy z Lípy. Až do roku 1750 vždy náležela k nějakému jinému statku. Toho roku ji kupuje Karel Josef Schmiedel ze Schmieden a udělá z ní sídlo nového statku se zámkem. Poté místo střídalo mnoho majitelů až do roku 1876, kdy ves kupuje August Picot de Peccaduc z Herzogenbergu.³⁴ Nedaleko obce se nalézají židovský hřbitov.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku v Hoješíně

Zámek povstává v roce 1750, kdy ho dává postavit nový majitel obce Karel Josef Schmiedel ze Schmieden. Zámek byl stavěn v rokokovém stylu a okolo něj byl vybudován park. Součástí zámku byla i zámecká kaple svaté Trojice. Poté co zámek koupil August Picot de Peccaduc z Herzogenbergu, přestal sloužit jako panské sídlo a postupně začíná chátrat.³⁵ V roce 1959 zámek kupuje Česká katolická charita, která jej přestavěla na domov pro řádové sestry, které zůstávají na zámku i dnes.

1.2 Znak Schmiedelů ze Schmieden na zámku v Hoješíně

Umístění: Znak je umístěn ve vstupním portále.

Datace: Letopočet 1750 je umístěn nad znakem.

Materiál: štuk

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu, přilbice, klenoty i přikryvadla. Polcený štít má na pravé straně modrou barvu a na levé červenou barvu. V klenotu se nachází dva modré rohy a modrá přikryvadla. (obr. 12)

Rod Schmiedel ze Schmieden: Rod pocházející ze Svídnice sídlí v Čechách od 17. století. Karel Josef Schmiedel ze Schmieden koupil roku 1750 Hoješín a jeho potomci zde sídlili do roku 1811. Zikmund Schmiedel ze Schmieden měl ve vlastnictví Dolní zámek v Teplici nad Metují.³⁶

Ve znaku mají čtvrcený štít. V prvním a čtvrtém poli se na stříbrném pozadí nacházejí dva červené pruhy. Ve druhém a třetím červeném poli se nachází stříbrný pták

---

³⁴ Hana VESELÁ a kol., *Město Seč, 700 let 1318–2018*, Seč 2018, s. 189–191.

³⁵ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 118

³⁶ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 192.

držící v zobáku podkovu. V klenotu je koruna, ze které vystupuje pět per. Prostřední pero je modré, okolo něj jsou dvě bílá pera. Krajní pera mají červenou barvu.³⁷

2 pomník v zahradě zámku

2.1 Historický vývoj pomníku

Pomník nechal postavit Václav Berka z Dubé, který vlastnil panství Hoješín. Panství vlastnil jen velmi krátkou dobu v roce 1586.³⁸ Na pomníku se nachází znak Berků. Pod ním je nápis Waczlaw Berka s letopočtem 1586.

2.2 Znak Berků na pomníku v zahradě zámku

Umístění: Na mramorové desce v zadní části zahrady.

Datace: 1586

Materiál: mramor

Podoba znaku: Na desce jsou dvě překřížené ostrve. (obr. 13)

Rod Berků z Dubé: Rod Berků pochází z rodu Ronoviců. Častolov ze Žitavy měl čtyři syny, jeden z nich se stal zakladatel pánů z Lipé. Další syn Hynek, nejstarší předek Berků z Dubé, se stal pražským purkrabím a získal velký majetek, který jeho synové ještě rozšířili. Odtud vzniklo pravděpodobně pojmenování Berkové. Rod se postupně rozrůstal v několika větvích. V 15. století byli velice mocným šlechtickým rodem a jeho členové zastávali významné funkce. Rod vlastnil řadu panství a statků ve východních Čechách, například Rychmburk, Rosice a další. V 18. století však Berkové z Dubé žijící v Českých zemích vymírají.³⁹

Ve znaku mají Berkové z Dubé zlatý štít, na kterém jsou dvě zkřížené černé ostrve, neboli sukové větve. V klenotu se nachází zlatá korunka, z níž vycházejí dvě zlatá křídla, ve kterých jsou umístěny stejné ostrve jako ve štítu.

---

³⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 192.

³⁸ H. VESELÁ a kol., *Město Seč*, Seč 2018, s. 193–197.

³⁹ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 19–20. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 41.

HONBICE

První písemná zmínka o Honbicích pochází z roku 1244, kdy byl jako svědek na listině litomyšlského kláštera doložen majitel obce Hošek z Honbic. V obci byla do konce 16. století přítomna tvrz, která se bohužel dále nezachovala.⁴⁰

1 Kostel Povýšení svatého Kříže

1.1 Historický vývoj kostela Povýšení svatého Kříže v Honbicích

Původně gotický kostel z poloviny 14. století, který byl v 17. století na náklady Maxmiliány Zárubové z Lišova přestavěn na barokní. V roce 1881 byl však regotizován Františkem Schmoranzem.⁴¹ Na kostele se nachází pískovcová deska se znakem Lukavských z Lukavice a druhým neznámým znakem.

1.2 Znak Lukavských z Lukavice na kostele Povýšení svatého Kříže v Honbicích

Umístění: Na pravé straně na náhrobku, který je připevněný na zdi kostela.

Datace: 1615–1648⁴²

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je ve špatném stavu, ale ve štítě je viditelný obrys mořského psa. Obrys mořského psa je pak lépe viditelný v klenotu. (obr. 14)

Rod Lukavských z Lukavice: První zmínky o rodu pochází ze 14. století. Rod pochází z obce Lukavice u Nasavrku. Od roku 1533 až do roku 1613 držel rod tvrz v Zámrsku. Honbice byly v držení rodu až do roku 1678, kdy umírá Marie Františka, dcera Ladislava Fridricha Lukavského z Lukavice, ta svůj majetek rozdělila mezi manžela Karla Kapouna ze Svojkova a jejich syna.⁴³

Lukavští z Lukavice mají ve svém znaku mořského psa umístěného v modrém štítě. V klenotu se nachází stejný mořský pes jako ve štítě.

1.3 Znak na kostele Povýšení svatého Kříže v Honbicích

Umístění: Na levé straně náhrobku, který je umístěn na zdi kostela.

Datace: 1615–1648, znak byl pravděpodobně umístěn na náhrobek ve stejné době jako znak Lukavských z Lukavice.

Materiál: pískovec

---

⁴⁰ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl I., Praha 1993, s. 219.

⁴¹ E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 397.

⁴² A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl I., Praha 1993, s. 113.

⁴³ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 389–390.

Podoba znaku: Znak je velice špatně zachován. Ve štítě je viditelný nějaký tvar, bohužel však nejde s jistotou určit jaký. V klenotu jsou umístěny dvě křídla. (obr. 14)

Rod: Je možnost, že znak patří manželce Jana mladšího Lukavského z Lukavice Markétě z Dobřenic, nebo manželce Ladislava Fridricha Kateřině Veronice z Dobřenic. Na znaku jsou některé podobnosti se znakem Dobřenských z Dobřenic.⁴⁴ V jejich znaku se nachází čáp v modrém štítu a v klenotu jsou dvě černá křídla.

---

⁴⁴ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl I., Praha 1993, s. 227.

HORKA-SILNICE

První zmínka o Horce pochází z roku 1349 v souvislosti s klášterem svatého Benedikta v Podlažicích. Obec patřila do správy kláštera svatého Benedikta v Podlažicích a po jeho zrušení patřila k panství Chrasteckému. Součástí obce byly i dvě osady, a to Silnice a Mezihoří.⁴⁵

1 Myslívna

1.1 Historický vývoj myslivny

Myslívna byla postavena v roce 1825 na náklady hradeckého biskupa Aloise Josefa hraběte Kolovrato-Krakovského. Budova je postavena v empírovém slohu.⁴⁶ Na štítu budovy se nachází znak biskupa A. Kolovrato-Krakovského.

1.2 Znak hraběte Kolovrat-Krakovského na myslivně.

Umístění: Znak se nachází na boční straně budovy zhruba vprostřed.

Datace: Letopočet 1825 je napsán pod znakem.

Materiál: kámen

Podoba znaku: Štít je polcený, v pravé části se nachází orlice a v levé části je umístěn jednorozec stojící na zadních nohách. Nad štítem se nachází koruna, na které je uprostřed umístěn kříž. Vpravo od kříže je papežská koruna, vlevo je horní část papežské hole. Úplně nahoře se pak nachází klobouk, ze kterého vedou střípce. (obr. 15)

Rod Kolovrat-Krakovský: Kolovratové byli panský rod, jehož jednotlivé větve používaly k jménu Kolovrat vždy jméno rodového sídla. Tak je tomu i u Kolovrato-Krakovských, kteří mají druhé jméno odvozeno od sídla v Krakovci u Rakovníka. Po třicetileté válce vzrostl jejich vliv i bohatství a byl jim roku 1671 udělen hraběcí titul. V roce 1725 získal Vilém Albrecht zámek Březnici, který do té doby patřil Jeníškům z Újezda. Ti měli ve svém znaku jednorozce, jehož pak přidal Vilém Albrecht do svého erbu.⁴⁷ Alois Josef se stal biskupem královéhradeckým a o několik let později arcibiskupem pražským.⁴⁸

---

⁴⁵ Vincenc PAULUS, *Z paměti města Chrasti v Chrudimsku*, Brno 2017, s. 6–7.

⁴⁶ E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 400. Srov. K. CHYTIL, *Soupis památek, politický okres Chrudim*, Praha 1900, s. 19.

⁴⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 320–321. Srov. J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 75–77.

⁴⁸ Pavel JURÍK, *Kolowratové. Věrně a stále*, Praha 2016, s. 70–71.

Rod měl ve znaku původně pouze orlici v modrém štítě. Orlice byla rozdělena na dvě poloviny, pravá polovina byla stříbrná a levá červená. Levá měla na sobě zlatou pružinu sahající od pravého křídla k levému. Na hrdle měla zlatou korunku. V klenotu se pak nacházela dvě křídla, jedno červené a druhé stříbrné. I na těchto křídlech byla zlatá pružina. Od roku 1725 byl do erbu přidán jednorožec. Štít se rozdělil na polovinu, v pravé půlce se nachází původní orlice a v levé půlce se nachází jednorožec. Pole za jednorožcem je šikmo rozděleno na dvě části. Část vpravo má černou barvu pole a na ní zlatou půlku jednorožce, část vlevo má zlatou barvu pole s černou půlkou jednorožce. Vznikly i dva klenoty, na pravé straně původní křídla a na levé straně dvouhlavý černý orel se znakem na prsou.⁴⁹

---

⁴⁹ J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 218–220.

HROCHŮV TÝNEC

První zmínka o Hrochově Týnci pochází z 12. století, kdy se tu nacházela malá osada. Vesnice se až do konce 15. století nazývá pouze Týnec, přívlastek Hrochův získala až když byla povýšena na město zásluhou jejího majitele Mikuláše Hrocha z Medlešic. Od té chvíle se tam smějí vykonávat řemesla, vést gruntovní knihy a provozovat trhy. Město mělo právo na znak a pečeť. Avšak tyto výhody nabývalo městečko postupně. Ve městě se vystřídala řada významných majitelů jako například Lobkovicové, Bezdružičtí z Kolovrat, Celerové, Purchartové, Lilienwaldové, ale i premonstráti. Ve městě se až do 17. století nacházela tvrz.⁵⁰

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku v Hrochově Týnci

Zámek vznikl na konci 17. století, dali ho postavit Jan Václav Celer z Rožthalu s manželkou Annou Boženou neboli Beatrix. Oba manželé byli velice zbožní a jelikož neměli potomka, rozhodli se přenechat svůj majetek Premonstrátům v Hradišti u Olomouce. V této době byl zámek rozšířen, kvůli potřebám kláštera. Zámek vlastnili do roku 1785 poté připadl císaři Josefu II., kde byl pod správou královské administrace. V roce 1824 koupil zámek Jiří Prokop z Lilienwaldu, který si nechal u kostela postavit rodinnou hrobku. Josef Kraus koupil zámek v roce 1877 a nechal výrazně zmodernizovat interiér. O sedm let později zámek prodal Hugonu z Balthasarů, jenž nechal na zámek umístit svůj erb. Po jeho smrti kupují zámek manželé Otakar a Melanii Tůmovi, zámek přestavěli v moderní vilu a vlastnili ho až do roku 1945. Po roce 1945 se stal ze zámku domov dětí.⁵¹ V roce 2010 získalo zámek město Hrochův Týnec.

1.2 Znak Hugona z Balthasarů na zámku v Hrochově Týnci

Umístění: Znak se nachází na zadní straně zámku nad dveřmi.

Datace: 1885–1904⁵²

Materiál: pískovec

---

⁵⁰ Jan ROČEK, *Dějiny města Hrochova Týnce*, Brno 2012, s. 5–12. Srov. A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, díl I., Praha 1993, s. 211–215.

⁵¹ J. ROČEK, *Dějiny města Hrochova Týnce*, Brno 2012, s. 42–46. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 143.

⁵² Jan ŽUPANIČ, *Nová šlechta rakouského císařství*, Praha 2006, s. 347–348.

Podoba znaku: Ve štítě se nachází velký trojúhelník, umístěný špicí nahoru. Ve velkém trojúhelníku je menší trojúhelník směřující špicí dolů. Ve třech rozích velkého trojúhelníku se nachází šesticípé hvězdy. Pole štítu je tečkované, což značí zlatou barvu. V klenotu je umístěn muž v klobouku, v pravé ruce drží rostlinu a v levé kladívko. (obr. 16)

Rod Balthasarů: V 80. letech 20. století usiloval Hugon o renobilitaci rodiny Balthasarů. Svůj původ odvozoval od Bernarda de Balthasar, který byl v roce 1649 povýšen do vladyckého stavu. V roce 1885 potvrdilo rakouské ministerstvo vnitra Hugonovi a jeho sourozencům Leopoldovi, Gustavovi, Phillipině a Emily prosté šlechtictví s predikátem von a potvrdilo jim erb. Kvůli nesrovnalostem s jejich potomky se sourozenci v roce 1904 zřekli titulu dobrovolně. Hugon záhy požádal o udělení titulu z nejvyšší milosti, úřady i císař František Josef I. mu vyhověli, a ještě v témž roce mu byl opětovně udělen šlechtický titul s predikátem z Babakdolu i nový znak.⁵³

Znak rodiny potvrzený roku 1885 měl ve zlatém štítě umístěn červený trojúhelník směřující hrotem nahoru, v něm byl umístěn menší trojúhelník směřující hrotem dolů. V každém ze tří rohů velkého trojúhelníku byla umístěna červená šesticípá hvězda. Na turnajové přilbici se nacházel muž v modrých šatech se stříbrným kloboukem. V pravé ruce držel zlatou lilii a v levé stříbrný mlátek na topůrku.

1.3 Znak Hugona z Balthasarů na zámecké bráně v Hrochově Týnci

Umístění: Na zámecké bráně zhruba 200 metrů od zámku.

Datace: 1885–1904

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Na bráně je totožný erb rodu z Balthasarů jako na zámku. U znaku se nachází letopočet 1717, ovšem nemá se znakem nic společného, jedná se o letopočet dostavení brány.⁵⁴ (obr. 17)

Rod Balthasarů: viz. strana 33.

---

⁵³ *Tamtéž*

⁵⁴ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 143.

CHRAST

Dějiny města Chrasti jsou bezpochyby spojené s klášteřem v Podlažicích, který leží asi kilometr od Chrasti. Město bylo založeno klášteřem hned u cesty spojující královská města Poličku a Chrudim. Městečko bylo poddané klášteři a po jeho zničení husity v roce 1421 bylo poddané husitům až do roku 1452, kdy jej získávají Kostkové z Postupic. Od roku 1539 je městečko majetkem Slavatů z Chlumu a Košumberka a to do roku 1600. V této době získávají město Berkové z Dubé, později Trčkové z Lípy a Harrachové. Od druhé poloviny 17. století je město poddané biskupům z Hradce Králové. Roku 1848 byla poddanost zrušena a město získalo samosprávu.⁵⁵ V roce 1853 bylo městečko povýšeno na město. Ve druhé polovině 19. století došlo k rozmachu města, zejména i díky připojení k železniční trati vedoucí z Německého Brodu do Pardubic.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku v Chrasti

V místech, kde dnes stojí zámek, dříve stávala tvrz, kterou nechala Markéta Trčková z Lípy roku 1601 přestavět na renezanční zámek. V roce 1652 zdědila zámek Anna Eusebnie Harrachová a již v roce 1656 zámek prodala pražskému arcibiskupovi Arnoštovi Albrechtovi z Harrachu, jenž zámek daroval v roce 1660 biskupství královehradeckému. Zámek byl v době biskupa hraběte Jana Adama Vratislava z Mitrovic rozšířen o východní křídlo. Na jeho stavbě se podílel i Jan Blažej Santini Aichl. Přestavba však byla dokončena až za časů biskupa Václava Františka z Košína. Z malého zámku se tím stal trojkřídový zámek ve tvaru písmena U otevřený do náměstí. Za biskupa Jana Josefa Vratislava z Mitrovic bylo postaveno západní křídlo uzavírající zámek. Majetkem biskupství zůstal zámek až do roku 1950, kdy se stal majetkem státu.⁵⁶ Dnes v zámku sídlí městské muzeum a městský úřad.

1.2 Znak Václava Františka z Košína na zámku v Chrasti

Umístění: Nad portálem na východním křídle zámku směřujícím na nádvoří.

Datace: 1721–1731⁵⁷

Materiál: kámen

---

⁵⁵ Josef ŠMÍD, *Dějiny Chrasti od nejstarších dob až do roku 1848*, Chrast 1935, s. 18–22.

⁵⁶ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 165–166.

⁵⁷ J. ŠMÍD, *Dějiny Chrasti*, Chrast 1935, s. 80.

Podoba znaku: Znak je umístěn ve zdobné barokní kartuši. Štít je kulatý a rozdělený na pět částí a srdeční štítek, v něm je kůň stojící na zadních nohách s otočnou hlavou na levou stranu. V horní části je umístěn dvouhlavý orel. Na pravé straně uprostřed se nachází osmicípá hvězda, která je zároveň i na levé straně dole. Vpravo dole je umístěna ryba a pod ní naznačena voda, stejná ryba se nachází vlevo uprostřed. V srdečním štítě je kůň stojící na zadních nohách s otočnou hlavou na levou stranu. Nad srdečním štítem je umístěna korunka. Nad štítem se nachází hlava dítěte a nad ní koruna. Nahoře je umístěn klobouk. Na pravé straně od štítu je umístěna papežská hůl a na levé straně je papežská čepice. Okolo se pak nacházejí štrápce. (obr. 18)

Rod Košinských z Košínu: Rod pocházející z Moravy, kde vlastnil například Bolíkov a Nosálovice. Jiří byl v roce 1681 povýšením císařem Leopoldem I. do rytířského stavu. Jeho vnuci Václav František Karel a Dionýs Ignác Vojtěch obdrželi v roce 1708 říšský stav a o rok později český panský stav.⁵⁸ Václav František Karel se vydal na světskou dráhu a stal se biskupem v Hradci Králové.

Znak má štít, který je rozdělen na pět částí a srdeční štítek. V srdečním štítě je na modrém poli jednorozec s věncem v tlamě, v hlavě štítu se nachází půlená orlice, vpravo je černá na zlatém poli a vlevo je kostkovaná na modrém poli. Na pravé straně uprostřed se nachází šestcípá zlatá hvězda na červeném poli, stejnou nalezneme i vlevo dole. Vpravo dole je ryba na stříbrném poli směřující hlavou na levou stranu, zrcadlově obrácená ryba se nachází i vlevo uprostřed. Znak má dva klenoty, v pravém je umístěna polovina jednorozce, za ním je na pravé straně černé křídlo a na levé straně křídlo kostkované. V druhém klenotu se nachází dvě ryby směřující hlavou dolu, mezi nimi je umístěna šestcípá zlatá hvězda. Přikryvadla jsou napravo černo-zlatá a nalevo stříbrno-modrá.⁵⁹

1.3 Znak Jana Josefa Vratislava z Mitrovic na zámku v Chrasti

Umístění: Západní křídlo nad vstupním portálem.

Datace: Letopočet 1742 je napsán nad znakem.

Materiál: pískovec

---

⁵⁸ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 326. Srov. Milan BUBEN, *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, Praha 2000, s. 189.

⁵⁹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 326.

Podoba znaku: Znak je malých rozměrů. Štít je polcený, na pravé straně jsou viditelné svislé čáry značící červenou barvu. Na levé straně je štít čistý. Co se nachází v klenotu není rozpoznatelné, ale nad tím je umístěn klobouk. Po stranách jsou střípce. (obr. 19)

Rod Vratislavských z Mitrovic: Jedná se o starý český rytířský rod. Roku 1448 získal Vratislav Mitrovice u Sedlčan, od něhož převzal rod své jméno. Podle legendy je rod potomkem Přemyslovce Vratislava II., avšak jedná se pouze o legendu. Na začátku 17. století získal rod panský stav, a později dokonce říšský hraběcí stav. Rod měl dědičný titul nevyššího kuchmistra a komořího. Patrně nejznámější člen rodu byl Václav zvaný Tureček, jenž přežil zajetí v Turecku. Napsal o tom knihu, která se ve své době stala velice populární. Jan Josef a jeho bratr Jan Adam byli biskupové královehradečtí.⁶⁰

Rod má jednoduchý znak, polcený štít má vpravo červenou barvu a vlevo barvu černou. Na přilbici se nachází korunka, na níž jsou dva rohy, pravý černý a levý červený. Přikryvadla jsou černo-červená.

---

⁶⁰ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2005, s. 321. Srov. J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 177–178. Srov. M. BUBEN, *Encyklopedie sídelních biskupů*, Praha 2000, s. 390.

CHROUSTOVICE

První písemná zmínka o Chroustovicích pochází z roku 1349, kdy tu byl připomínán farní kostel. První známý majitel byl Hereš z Chroustovic, jenž pracoval jako hofmistr královny Žofie, její manžel byl král Václav IV. V obci se již okolo 15. století připomíná vodní tvrz. Tvrz v obci stála až do konce 16. století. V obci se vystřídala řada majitelů, mezi ně patří Slavatové z Chlumu a Košumberka, Libštejnští z Kolovrat, Kinští nebo Thurn-Taxisové.⁶¹ V roce 2006 byla obec povýšena na městys.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku v Chroustovicích

Na místě dnešního zámku stávala tvrz, renezanční zámek zde nechal postavit Zachariáš Slavata z Chlumu. Mezi lety 1599–1663 se na zámku vystřídalo několik majitelů. V roce 1663 kupuje zámek František Karel Libštejnský z Kolovrat a zámek nechal barokně přestavět. V roce 1721 koupil panství španělský šlechtic Jeroným Capece de Rofrano, jehož dcera Marie Terezie si vzala Leopolda Kinského, a tím získal v roce 1726 Chroustovické panství. Po jeho smrti získal panství jeho syn Filip Kinský, který nechal zámek rokokově přestavět. Hned u zámku nechal vybudovat řadu hospodářských budov a utvořil tím dvůr. Filip také nechal upravit zámecký park. V roce 1823 prodal panství Karlu Alexandrovi Thurn-Taxisovi, jemuž zámek sloužil jako správní budova. Thurn-Taxisům patřil zámek až do zestátnění roku 1919. Od té doby sloužil jako pobočka košumberské léčebny tuberkulózy, později jako výchovný ústav.⁶² Od padesátých let 20. století je zde odborné učiliště.

1.2 Znak Kinských a Capace de Rofrano na zámku v Chroustovicích

Umístění: Na jižní průčelí zámku v tympanonu.

Datace: 1779–1780

Materiál: štuk

Podoba znaku: Jedná se o alianční znak, vpravo je znak Kinských a vlevo je znak Capece de Rofrano. Oba znaky jsou velice jednoduché a pouze v bílé barvě. Ve štítě znaku Kinských jsou umístěny tři vlčí zuby, ve štítu druhém je umístěn lev. Znaky se nachází

---

⁶¹ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 234–238. Srov. K. KUČA, *Města a městečka*, II. díl, Praha 1997, s. 469–471.

⁶² T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 167–169.

ve zdobné kartuši, okolo které jsou umístěny kola, prapory a další ozdobné předměty. Nahoře je umístěna velká koruna. (obr. 20)

Rod Kinských: viz. strana 21.

Rod Capece de Rofrano: Rod pocházel z Itálie, Jeroným koupil v roce 1721 panství Chroustovice a ve stejném roce obdržel inkolát. Po jeho smrti zdědila panství jeho dcera Marie Terezie, která měla za muže Leopolda Ferdinanda Kinského.⁶³

Ve znaku mají zlatého lva na černém poli. v klenotu jsou tři pera, prostřední zlaté a okolo jsou černé. Přikryvadla jsou černo-zlatá.

2 Fara

2.1 Historický vývoj Fary v Chroustovicích

Stávající budova postavena Filipem Kinským v roce 1794.⁶⁴

2.2 Znak Kinských a Capace de Rofrano na faře v Chroustovicích

Umístění: Ve štítu budovy nad vstupem.

Datace: 1794

Materiál: štuk

Podoba znaku: V ozdobné kartuši je umístěn alianční znak. Napravo je umístěn znak Kinských, tři vlčí zuby, a nalevo znak Capece de Rofrano, lev stojící na zadních nohách. Znaky jsou čistě bílé. Nad znakem se nachází koruna. (obr. 21)

Rod Kinských: viz. strana 21.

Rod Capece de Rofrano: viz. strana 38.

3 Hospodářský dvůr

3.1 Historický vývoj hospodářského dvora

Jedná se o soubor budov postavených roku 1811 Filipem Kinským. V roce 1996 došlo k jejich úpravě do dnešní podoby. Budovy jsou umístěny po pravé straně zámku.

3.2 Znak Kinských na bráně hospodářského dvora

Umístění: Na hlavní bráně do areálu

Datace: 1811, letopočet je napsán z druhé strany brány.

Materiál: štuk

---

⁶³ P. MAŠEK, *Šlechtické rody*, díl I., Praha 2008, s. 133.

⁶⁴ E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 538.

Obrázek:

Podoba znaku: Znak je umístěn v kruhové kartuši. Na červeném poli jsou tři stříbrné vlčí zuby. Nad štítem se nachází zlatá koruna. (obr. 22)

Rod Kinských: viz. strana 21.

4 Náhrobky

4.1 Historický vývoj náhrobků

Dva pískovcové náhrobky byly dříve umístěny v původním kostele, který stával na hřbitově, sloužily jako zakrytí vchodu do krypty Haugviců. Po zboření původního kostela nechala Marie Terezie Kinská, rozená Capece de Rofrano, v roce 1744 vystavět nový kostel.⁶⁵ Náhrobní kameny byly ze hřbitova přeneseny a přidělaný ke zdi fary ležící vedle kostela. Na náhrobcích je znak Haugviců a Straků z Nedabylic.

4.2 Znak Haugviců na náhrobku v Chroustovicích

Umístění: Na náhrobní desce u fary blíže k silnici.

Datace: 1675 napsáno na náhrobní desce.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je ve špatném stavu, je viditelný pouze obrys beraní hlavy ve štítě a v klenotu. Okolo znaku jsou nápisy, avšak špatně čitelné. Jde přečíst letopočet 1675 a jméno Haugvic z Biskupic. (obr. 23)

Rod Huagviců z Biskupic: Rod pocházející z Haugvic v Lužici. I přesto, že byl rod rozvětven do několika větví, měly všechny větve stejný erb. Česká větev se uvádí od roku 1530, kdy se Jindřich usadil na hradě Ronovci u Havlíčkova Brodu. V 18. století získal hraběcí titul. Rod vlastnil několik statků ve východních Čechách. Václav měl v majetku Březovice a Brčokoly, které leží v blízkosti Chroustovic. Měl ženu Marii a poté Annu, obě z rodu Straků z Nedabylic. Byl hejtmanem Chrudimského kraje, poté se stal chrudimským hejtmanem jeho příbuzný Václav Rudolf.⁶⁶ Po roce 1945 museli členové rodu opustit zemi.

---

⁶⁵ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 33.

⁶⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 222–223. Srov. *Ottův Slovník naučný*, X. Díl, J. Otto, Praha 1896, s. 962. Srov. J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 55–56.

Znak Haugviců má v červeném štítě černou beraní hlavu se zlatými zatočenými rohy. Beran má otevřenou tlamu, z níž je vypláznutý červený jazyk. Hlavu berana nalezneme i v klenotu. Přikryvadla jsou černo-červená.⁶⁷

4.3 Znak Straků z Nedabylic na náhrobku v Chroustovicích⁶⁸

Umístění: Na náhrobní desce u fary dál od silnice.

Datace: 1667 rok úmrtí první ženy Václava Haugvice z Biskupic Marie Strakové z Nedabylic. Nebo 1685 rok úmrtí druhé ženy Anny Eleny Strakové z Nedabylic.⁶⁹

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je ve velmi špatném stavu. Viditelný je pouze náznak věže. (obr. 24)

Rod Straků z Nedabylic: Jedná se o starý český vladycký rod, svůj název mají od obce Nedabylice u Hradce Králové. Rod vlastnil několik statků na Náchodsku. Rod měl několik větví, ale všechny větve vymřely v průběhu 19. století. Jan Petr byl povýšen do panského, poději do hraběcího stavu. Neměl dědice a chtěl, aby po jeho smrti vznikla akademie z peněz jeho majetků, která by se starala o chudé děti ze šlechtických rodin.⁷⁰

Ve znaku mají na modrém štítě stříbrného kohouta s červeným zobákem, pařáty a hřebínkem. V klenotu se nachází stejný kohout. Přikryvadla jsou modro-bílá.⁷¹

---

⁶⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 232.

⁶⁸ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 37.

⁶⁹ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 222–223.

⁷⁰ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2005, s. 228. Srov. J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 149–150.

⁷¹ *Tamtéž*

CHRUDIM

První písemná zmínka o Chrudimi pochází z roku 1055, v této době cestoval kníže Břetislav I. do Uher, avšak cestou zemřel právě v Chrudimi. Díky archeologickým nálezům však víme, že byla obydlena již mnohem dříve. Okolo roku 1276 nechal Přemysl Otakar II. z Chrudimi udělat královské město. Z města se stalo královské věnné město, které sloužilo královnám jako zdroj příjmů. Město se nacházelo na zemské cestě vedoucí z Prahy na Moravu, a to nejspíše napomohlo jeho významu. Za husitských válek bylo město obsazeno husity, ti nechali zbourat dominikánský klášter a zvolili nového hejtmana Diviše Bořka z Miletínka. Město vždy stálo na straně králů až do poloviny 16. století, kdy se postavilo proti králi Ferdinandovi I., za což bylo potrestáno spolu s ostatními městy. Za třicetileté války se Chrudim účastnila stavovského povstání a opět za to byla potrestána. Během války bylo město drancováno švédskými vojsky, z této doby pochází i známá chrudimská pověst o obrazu svatého Salvátora. Na konci 19. století zde byla vybudována železnice, to přispělo k opětovnému rozvoji města.⁷² Ve městě žila řada významných osobností, díky kterým zažívalo město obrovský rozvoj kulturního života, ne nadarmo se Chrudimi přezdívalo „Atény východních Čech“. Mezi známé chrudimské rodáky patří J. Nepomuk Štěpánek, Karel Pippich, ale také vynálezce lodního šroubu Josef Ressel.

1 Kostel Povýšení svatého Kříže

1.1 Historický vývoj kostela Povýšení svatého Kříže v Chrudimi

První písemná zmínka o kostele pochází z poloviny 14. století, kostel byl pravděpodobně postaven v 10. století. Kostel sloužil jako farní, dnes slouží jako hřbitovní. Mezi lety 1863–1874 přestavěn Františkem Schmoranzem.⁷³ Na kostele se nachází řada náhrobních kamenů, z toho tři náhrobní kameny jsou se znaky rodů žijících v Chrudimi v období 15. a 16. století.

1.2 Znak Svěchinů z Paumerka na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi

Umístění: Na presbytáři z pravé strany (zadní část kostela).

---

⁷² *Ottův Slovník naučný*, XII. Díl, J. Otto, Praha 1897, s. 418–420. Srov. Ferdinand POCHOBRADSKÝ, *Stará Chrudim*, Chrudim 1932, s. IV–XI. Srov. Ivan SLEJŠKA, ...z historie města Chrudimě, Chrudim 1998, s. 13–20. Srov. Ivo ŠULC, *Chrudim*, Litomyšl 2010, s. 7–14.

⁷³ Pavel BOČEK – Pavel KOBETIČ – Tomáš PAVLÍK a kol., *Chrudim, vlastivědná encyklopedie*, Chrudim 2018, s. 83–84. Srov. F. POCHOBRADSKÝ, *Stará Chrudim*, Chrudim 1932, s. 26–27.

Datace: Letopočet 1553 je napsán na náhrobní desce.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve znaku se nachází jednorožec stojící na zadních nohách. V klenotu je umístěna horní půlka jednorožce mezi dvěma rohy. Znak zdobí mohutná přikryvadla. (obr. 25)

Rod Svěchinů z Paumerka: Václav Svěch se usazuje v Chrudimi roku 1513 jako měšťan. Jeho syn Jiří studoval v Praze na akademii umění a byl mu majestátem Ferdinanda I. v roce 1546 udělen erb a přídomek z Paumerka. Jiří zemřel v roce 1553 v Chrudimi. Syn Jiřího Gabriel sudoval v Praze jazyky a umění a stal se doktorem práv. Gabriel vyučoval v několika šlechtických rodinách, například učil mladého Petra Voka z Rožmberka. Chrudimská větev rodu po třicetileté válce zchudla a přestala využívat erb i predikát, nazývali se pouze Paumerkové.⁷⁴

Ve znaku mají stříbrného jednorožce stojícího na zadních nohách. Na pravé části štítu se tyčí rostlina s červenými květy. Dělený štít má nahoře zlatou barvu a dole modrou. V klenotu je umístěna půlka jednorožce mezi zlatým a modrým rohem.⁷⁵

1.3 Znak Zápských ze Záp na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi

Umístění: Na presbytáři z pravé strany.

Datace: 17. století

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak není moc zachován, je viditelný jen náznak klínu ve štítu. V klenotu jsou patrná křídla. (obr. 26)

Rod Zápských ze Záp: Jednalo se o český vladycký rod pocházející z tvrzi Záp u Brandýse nad Labem. Odtud vznikl přídomek ze Záp. Rod byl rozvětven do několika větví, jedna z větví se usadila v 16. století na Chrudimsku. Členové této větve však od konce 17. století nepoužívali šlechtický titul. Žili jako měšťané v Chrudimi, Jan pracoval jako řezník a jeho vnuk Václav pracoval jako koželuh. Potomkům Václava byl ministerstvem vnitra přiznán rytířský původ.⁷⁶

---

⁷⁴ Antonín RYBIČKA, *O erbovních a patricijských*, Praha 1883, s. 18–20.

⁷⁵ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 92.

⁷⁶ *Ottův Slovník naučný*, XXVIII. Díl, J. Otto, Praha 1908, s. 441–442.

Ve znaku má rod stříbrný klín vložený v červeném štítě. V klenotu mají dvě křídla, z nich jedno je červené a druhé stříbrné. Na červeném křídle je umístěn stříbrný klín. Někdy je erb zobrazován jako modrý klín v červeném poli.⁷⁷

1.4 Znak Schmiedelů ze Schmieden na kostele Povýšení svatého Kříže v Chrudimi

Umístění: Nalevo od hlavních dveří do kostela.

Datace: Letopočet 1748 uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak není příliš zachovalý, je viditelné jeho rozdělení na čtyři pole. V prvním a čtvrtém poli jsou pruhy a ve třetím poli je náznak ptáka. Ve druhém poli není poznat o jaký předmět se jedná. Nad štítem se nachází koruna a na ní přilbice. Na přilbici je pět ptačích per. Okolo znaku je latinský nápis oznamující, že náhrobek patří Janu Nepomuku Schmiedelu, jenž zemřel roku 1748. (obr. 27)

Rod Schmiedel ze Schmieden: viz. strana 26.

2 Kostel svatého Michala archanděla

2.1 Historický vývoj kostela svatého Michala

Kostel byl postaven na začátku 16. století. V této době byla Chrudim utrakvistickým městem, a to se podepsalo i na stavbě kostela, do štítu byl vytesán kalich. Kostel byl v letech 1856–1859 přestavěn F. Schmoranzem. Při opravách byly ze země vyndány některé náhrobní kameny, které sloužily jako cesta, poté byly vsazeny na kostelní zeď ze severní a východní strany. Náhrobní kameny na jižní a jihovýchodní straně nesloužily jako cesta, a jsou tak lépe dochované než ostatní. Na kostele se nachází okolo devadesáti náhrobků, z nich většina patří chrudimským měšťanům. Kostel sloužil jako hřbitovní, ale od roku 1881 se tu přestalo pohřbívat a roku 1894 bylo okolí kostela přeměněno v sad.⁷⁸ Dnes se okolo kostela nachází Michalský park.

2.2 Znak Svěchinů z Paumerka na kostele svatého Michal v Chrudimi

Umístění: Na jižní straně kostela.

---

⁷⁷ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 182–183. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 541–542. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 347.

⁷⁸ P. BOČEK – P. KOBETIČ – T. PAVLÍK a kol., *Chrudim*, Chrudim 2018, s. 86–88. Srov. Čeněk FLORIÁN – Ferdinand POCHOBRADSKÝ, *Kostel sv. Michala archanděla v Chrudimi*, Chrudim 1940, s. 3–18.

Datace: Rok 1593 je na náhrobním kameni.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Část znaku je posprejována grafity, přesto je znak viditelný. Ve štítě je jednorožec na zadních nohách, stejný se nachází i v klenotu. Jednorožec v klenotu je umístěn mezi dvěma rohy. Nad znakem se nachází nápis s letopočtem a jménem zemřelého. (obr. 28)

Rod Svěchinů z Paumerka: viz. strana 42.

2.3 Znak Franců z Liblic na kostele svatého Michal v Chrudim

Umístění: Na jižní straně kostela.

Datace: Letopočet 1612 je napsán na náhrobním kameni.

Materiál: pískovec

Obrázek:

Podoba znaku: Ve štítě se nachází kamzík stojící na zadních nohách, stejný kamzík se nachází v klenotu mezi dvěma křídly. (obr. 29)

Rod Franců z Liblic: Rodina žila v Chrudimi od 15. století a měla několik větví. Její členové byly členy městské rady. Roku 1543 obdrželi bratři Jiří a Václav majestátem od krále Ferdinanda I. erb, zároveň přídomek z Liblic a o dva roky později byli přijati do stavu vladyckého. Přídomek používala rodina i před udělením krále. Poslední zmínky o rodu pocházejí ze 17. století.⁷⁹

Ve znaku mají zlatý štít, na kterém jsou dva kolmo vedené modré pruhy, mezi pruhy je umístěn hnědý kamzík stojící na skále na zadních nohách. Kamzík se nachází i v klenotu, okolo něj jsou dvě křídla. Pravé křídlo je rozděleno na půl, horní část má zlatou barvu a spodní má barvu modrou. Levé křídlo má barvy prohozené.⁸⁰

2.4 Znak Haugviců z Biskupic na kostele svatého Michal v Chrudim

Umístění: Na jižní straně kostela vlevo od postranního schodiště.

Datace: Letopočet 1610 je uveden na náhrobku.

Materiál: bílý mramor

---

⁷⁹ A. RYBIČKA, *O erbovních a patricijských rodinách*, Praha 1883, s. 9–11.

⁸⁰ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 196.

Podoba znaku: Znak je špatně zachovalý, viditelná je pouze polovina berana v klenotu. Nad znakem je umístěna deska s letopočtem 1610 a jménem Ludmila Lipanská rozená z Biskupic. (obr. 30)

Rod Haugviců: viz. strana 38.

2.5 Znak Chrudimských z Častolovic na kostele svatého Michal v Chrudim

Umístění: Na severní straně kostela zhruba uprostřed.

Datace: 1708 zemřel Leopold Šebestián z Častolovic, jehož jméno je napsáno nad znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je porostlý mechem a setřelý. V klenotu se nachází půlka kozy mezi dvěma rohy. Ve štítě není rozpoznatelná figura. (obr. 31)

Rod Chrudimských z Častolovic: Předkem členů rodu byl Kryštof Roupovský, chrudimský soukeník a člen městské rady. Jeho syn Daniel Kryštof studoval a žil v Praze, roku 1596 získal od Rudolfa II. erb a přídomek z Častolovic. Erb a přídomek později přešly i na jeho bratra Šebestiána, který byl rychtářem v Chrudimi. Šebestiánovi potomci si na jeho památku začali říkat Šebestiánové z Častolovic. V roce 1810 byl Aloisovi obnoven titul s erbem a přídomkem z Častolovic.⁸¹

Ve znaku mají na modrém štítě půlku kamzíka. V dolní části štítu je modro-zlatá hradba a na ní umístěna půlka kamzíka se zvednutýma předníma nohama. V klenotu se nachází stejný kamzík a je umístěn mezi dva rohy. Pravý roh je nahoře zlatý a dole modrý, levý roh je nahoře modrý a dole bílý. Stejně barevná jsou i přikryvadla.⁸²

2.6 Znak Ludvíků z Chlumku na kostele svatého Michal v Chrudim

Umístění: Jihovýchodní část kostela.

Datace: 1562 je letopočet uvedený na náhrobním kameni.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je poměrně zachovalý, ve štítu se nalézají hlava ptáka, nejspíše páva. Stejná hlava se nachází i v klenotu. (obr. 32)

Rod Ludvíků z Chlumku: Rod se objevuje na Chrudimsku v 16. století. Václav Ludvík z Chlumku vlastnil v Chrudimi dvůr a dvě vinice, po smrti majetek připadl jeho ženě

---

⁸¹ A. RYBIČKA, *O erbovních a patricijských rodinách*, Praha 1883, s. 20–22. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 274.

⁸² *Tamtéž*

Kateřině z Chotětic. Po její smrti prodali synové Albrecht a Jan všechn majetek v Chrudimi. Rod vlastnil obec Jeníkovice nedaleko Heřmanova Městce.⁸³

Ve znaku mají ptačí hlavu na černém poli. Ptačí hlava je i v klenotu.⁸⁴

2.7 Znak Landeků z Traunštejna na kostele svatého Michal v Chrudim

Umístění: Na jižní straně kostela pod vedlejším schodištěm.

Datace: Letopočet 1606 je uveden na náhrobním kameni.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je poškozen grafity, přesto je v klenotu viditelná půlka vztyčeného koně s korunkou na hlavě. Štít není rozpoznatelný. Znak se nachází v oválném věnci. (obr. 33)

Rod Landeků z Traunštejna: Rod pocházel z Horního Rakouska. Eustachius Landek sloužil v habsburském vojsku v bitvě proti Turkům a ve Šmalkaldské válce, za věrnost mu byl udělen erb. Jeho potomci sloužili ve službách Habsburků a v roce 1594 jim byl udělen erb a přídomek z Traunštejna. Eustachius mladší působil jako pražský úředník, později se stal výběřčím posudného pro Chrudimský kraj. V Chrudimi se oženil s jednou z nejbohatších měšťanek Ludmilou Mydlářovou.⁸⁵

Znak Landeků z Traunštejna, přes veškerou snahu, nebyl dohledán.

2.8 Znak Sendražických ze Sendražic na kostel svatého Michala v Chrudimi

Umístění: Na severní straně kostela.

Datace: 1634

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Dochovaný pouze štít znaku s ptákem držícím v zobáku prstýnek. (obr. 34)

Rod Sendražických ze Sendražic: Český rod pocházející ze Sendražic u Smiřic. První známý člen rodu je Mikuláš, který byl na straně Jiřího z Poděbrad. Rod se rozdělil na slezskou a českou větev. V 18. století česká větev zchudla a vymřela, slezská větev povýšila do panského stavu, později v Prusku hraběcího stavu. Vymřela až v 19. století.⁸⁶

⁸³ Č. FLORIÁN – F. POCHOBRADSKÝ, *Kostel sv. Michala*, Chrudim 1940, s. 72.

⁸⁴ August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika, část zvláštní*, Praha 1925, s. 134.

⁸⁵ David RICHTER, *Eustachius Landek z Traunštejna a jeho chrudimský život*. In: *Východočeský sborník historický* 28, 2015, s. 125-147.

⁸⁶ J. HALADA, *Lexikon české šlechty II.*, Praha 1993, s. 142. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 184.

Ve znaku mají na zlatém štítě černého krkavce, někde uváděn jako havran. Ten v zobáku drží zlatý prstýnek. Stejný krkavec je i v klenotu. Přikryvadla jsou černo-zlatá.

3 Novoměstská kašna

3.1 Historický vývoj Novoměstské kašny v Chrudimi

Kašna z konce 19. století sloužila jako zdroj pitné vody pro obyvatele Nového města. Kašna měla být původně postavena do tvaru podkovy, tento návrh byl změněn a kašna byla postavena jako mnohohran. Na kašnu byly přidány sochy sedmi světců, které nechal František Schmoranz odebrat z kostela Nanebevzetí Panny Marie. Autory soch byly Jan Pavel Čechpauer a Ignác Rohrbach. Na podstavcích soch byly vytesány erby donátorů podle toho, jaký měl rod ke světci vztah. Bohužel při přepravě a instalaci soch na Novoměstskou kašnu nebyly sochy umístěné na své původní podstavce. Kašna byla již několikrát restaurována, naposledy v roce 2006.⁸⁷

3.2 Znak Vražďů z Kunvaldu a Harrachů na soše sv. Viléma z Malavalle

Umístění: První socha z levé strany kašny.

Datace: Rok 1719 uveden pod znaky.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Jedná se o alianční erb, na pravé straně se nachází znak Vražďů z Kunvaldu. Ve štítě je drak s korunkou na hlavě a nad znakem se nachází listová koruna. Na levé straně se nachází znak Harrachů, který má ve štítě kouli, z níž vychází tři pera, nad štítem se nachází listová koruna. (obr. 35)

Rod Vražďů z Kunvaldu: vladycký rod, jehož zakladatel byl nejspíše Arnošt z Kunvaldu v polovině 15. století. Drželi několik statků v Čáslavském kraji. Od roku 1540 se sídlem panství staly Martinice u Dolních Kralovic. Albrecht se zúčastnil stavovského povstání, byl za to potrestán přeměnou majetku v manství. Od poloviny 18. století se rodovým sídlem stal Červený Hrádek. Bernard František a jeho žena Františka rozená hraběnka z Harrachu nechávali své děti křtít v Chrudimi. Václav Jan Nepomuk s ostatními mužskými členy byl roku 1759 povýšen do panského stavu. Rod vymřel po meči roku 1948.⁸⁸

---

⁸⁷ Karel MÜLLER – Tomáš PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, edice Chrudim, svazek 34, Chrudim 2008, s. 3–10.

⁸⁸ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 178–179. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 349. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 527.

Ve znaku mají v modrém štítě zlatého draka s kohoutí hlavou, jinak řečeného baziliška. Stejný bazilišek je umístěn i v klenotu.

Rod Harrachů z Harrachu: Rod pocházející z jižních Čech je známý již od 13. století. Jednalo se o vladycký rod a roku 1705 byl povýšen na panský stav, o rok později byl povýšen do hraběcího stavu. Rod se rozdělil na dvě větve, českou a rakouskou. Česká větev již na začátku 16. století vymírá. Leonard z rakouské větve se stal zakladatelem nové české větve a jeho vnuk Karel získal roku 1627 hraběcí titul. Mezi významné členy rodu patřil Jan Nepomuk, který podporoval řadu vlasteneckých činností. Po roce 1945 byl rodu zabaven veškerý majetek a členové rodu žijí v zahraničí.⁸⁹

Ve znaku mají v červeném štítě zlatou kouli, ze které vychází tři stříbrná pštrosí péra. V klenotu mají červené křídlo, na němž je stejný znak jako ve štítu.

3.3 Znak Libštejnských z Kolovrat na soše svatého Eustacha

Umístění: Druhá socha z levé strany kašny.

Datace: 1720–1730⁹⁰

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě se nachází orlice se štítkem na hrudi. Nad štítem se nachází listová koruna. (obr. 36)

Rod Libštejnských z Kolovrat: Tato větev Kolovratských se píše od roku 1396 podle hradu Libštejn. Hrad se nacházel nedaleko jejich sídla v Krašově. Hanuš podporoval krále Zikmunda, od něhož dostal hrady Žebrák, Točnick a Dobříš. Jeho vnuk Albrecht se stal nejvyšším kancléřem. Zdeněk Lev získal roku 1624 hraběcí titul a rodu byl vylepšen znak o rakouský štít s korunkou. Roku 1640 koupil Albrecht Rychnov nad Kněžnou a vybudoval v něm zámek. Libštejnská větev vymírá roku 1861 smrtí Františka Antonína.⁹¹

Ve znaku mají v modrém štítě púlenou orlici. Na pravé straně je červená a na levé stříbrná. Na hrudi má orlice rakouský štítek s korunou. V klenotu se pak nachází červené a stříbrné křídlo. Na červeném křídle je umístěn rakouský štítek s korunou.⁹²

---

⁸⁹ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 53–54. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 230. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 141–142.

⁹⁰ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 17.

⁹¹ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 75–76. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 320–321. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 218–220.

⁹² J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 218.

3.4 Znak Buttlerů z Cloneboughu na soše svaté Anny

Umístění: Třetí socha z levé strany kašny.

Datace: Letopočet 1728 je napsán pod znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Štít znaku je rozdělen na šest částí a srdeční štítek. V srdečním štítě je hvězda, v prvním a šestém poli jsou znázorněny hory, ve druhém jsou tři poháry. Ve třetím poli se nachází pták a ve čtvrtém poli zkřížené ostrve. V pátém poli je umístěn lev otočený čelem ven. Nad znakem je listová koruna. (obr. 37)

Rod Buttlerů z Cloneboughu: Jedná se původem o irský rod, Richard Walter se podílel na vraždě Albrechta z Valdštejna. Theobald Antonín se oženil s Eleonorou Kustošovou ze Zubří a Lipky a jejich syn Theobald Václav získal v Chrudimi Neuperský dvůr. V roce 1732 prodal všechnu majetek v Čechách a odstěhoval se do Bavorska.⁹³

Ve znaku mají štít dělený na šest polí a srdeční štít. V modrém srdečním štítu se nachází stříbrný půlměsíc se zlatou hvězdou, prvním a šestém poli mají stříbrné hory na modrém poli. Ve druhém červeném poli jsou tři poháry a ve třetím červeném poli je stříbrná labuť s kroužkem v zobáku. Ve čtvrtém stříbrném poli je červený kříž a v pátém poli stříbrné barvy je umístěn červený lev otočen směrem ven. Znak má čtyři klenoty, v pravém je černá orlice a vlevo od něho jsou zkřížené meče. Na levé straně je stříbrný pes s červeným křídlem a vpravo od něho je pět per a za nimi je hlava a křídla černé orlice.⁹⁴

3.5 Znak Voračických z Paběnic na soše Panny Marie

Umístění: Na prostřední soše, u nohou Panny Marie.

Datace: 1710–1716⁹⁵

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Štít je čtvrcený a ve všech polích je čtverec. Nad znakem se nachází listová koruna. (obr. 38)

Rod Voračických z Paběnic: Jde o český rod pocházející z Paběnic u Kutné Hory. Za předka rodu je považován Hrabíš z Paběnic, jenž žil na začátku 14. století. V 16. století se změnil erb z pokosem čtvrceného na napříč čtvrcený. V roce 1510 získal Jan do svého

⁹³ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 21.

⁹⁴ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 137.

⁹⁵ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 23.

držení Voračice u Tábora, podle kterých nese jméno. Janu Lipoltovi byl za službu císaři udělen panský stav v roce 1641. V 18. století získali někteří členové hraběcí titul. Norbert August byl v letech 1710–1716 hejtmanem Chrudimského kraje. Potomci rodu nejspíše žijí dodnes.⁹⁶

Štít mají rozdělený na čtyři části, první a čtvrté pole je modré. Zbývá dvě pole mají stříbrnou barvu. V klenotu mají dvě křídla, pravé je v horní polovině modré a v dolní stříbrné, levé křídlo má barvy prohozené.

3.6 Znak Vraždů z Kunvaldu na soše Panny Marie

Umístění: uprostřed kašny

Datace: Rok 1728 je nadepsán nad znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu, přilbice i klenotu. Ve štítě je umístěn bazilišek otočen hlavou napravo. V klenotu se na přilbici nachází stejný bazilišek. (obr. 39)

Rod Vraždů z Kunvaldu: viz. strana 47.

3.7 Znak Koučů z Kouče na soše svatého Jáchyma

Umístění: Na třetí soše z pravé strany.

Datace: 1727 je napsáno pod znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě se nachází křídlo a v klenotu jsou dvě křídla. Okolo znaku jsou písmena W W/ KZ K, což jsou iniciály donátora sochy Václava Vilíma Kouče z Kouče. (obr. 40)

Rod Koučů z Kouče: Český vladycký rod, jenž nese jméno podle vesnice Kouč v severních Čechách. Petr získal tvrz v Trmnicích a je považován za předka rodu. Po prohře českých stavů několik členů emigrovalo do Saska. Vilém Václav pobýval na začátku 16. století v Chrudimi. Rod vymřel po meči v roce 1769.⁹⁷

Ve znaku mají ve zlatém štítě modré křídlo, někdy je uváděno i černé křídlo. V klenotu se nachází modré a zlaté křídlo.⁹⁸

---

⁹⁶ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 175–176. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 318.

⁹⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 328. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 230.

⁹⁸ *Tamtéž*

3.8 Znak Talacků z Ještětíc na soše svatého Jiří

Umístění: Na druhé soše zprava.

Datace: první polovina 18. století

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě se nachází bývolí hlava s houžví v nozdrách. V klenotu se nachází stejná hlava. Kolem znaku jsou písmena CAT VS, což jsou iniciály Karla Antonína Talacka z Gestietitz. Při rekonstrukci bylo písmeno G špatně opraveno na písmeno S.⁹⁹ (obr. 41)

Rod Talacků z Ještětíc: Český vladycký rod, své jméno odvozuje od Ještětíc u Rychnova nad Kněžnou. První známý předkové jsou až z dob 1448, kdy Jan a Jindřich byli ve vojenských službách Jiřího z Poděbrad. Rod držel několik tvrzí a statků na Chrudimsku, například Rosice, Synčany, Přestavlky, Bítovany a Řestoky. Členové rodu často zastávali funkci hejtmana Chrudimského kraje. Leopold byl v roce 1700 povýšen do panského stavu a roku 1702 do hraběcího, ale s jeho smrtí končí i tato větev rodu. Panský stav získala další větev až v roce 1832 a o padesát let později vymírá. Rytířská větev vymřela až na začátku 20. století.¹⁰⁰

Ve znaku měli původně černou telecí hlavu ve zlatém štítě. Po vymření rodu Pernštejnů si mohli dát do štítu černou zubří hlavu se zlatou houžví v nozdrách. Stejná hlava se objevuje i v klenotu.

3.9 Znak Winkelmannů z Wincklburku na soše svatého Jana Nepomuckého

Umístění: Na první soše z pravé strany kašny.

Datace: Letopočet 1717 napsán pod znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je úplný, štít je dělen na čtyři části a srdeční štítek, V srdečním štítu je trojlístek, v prvním a čtvrtém poli je půlka orlice otočená směrem ven. Ve druhém a třetím poli je umístěn lev s korunou otočen směrem do středu. V klenotu se nachází orlice. (obr. 42)

Rod Winkelmannů z Wincklburku: Bedřichovi byl roku 1718 udělen rytířský stav císařem za vojenskou službu v tureckých válkách. Na znamení toho drží lev v erbu hlavu

---

⁹⁹ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 28.

¹⁰⁰ J. HALADA, *Lexikon české šlechty II.*, Praha 1993, s. 155. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 266. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 473.

Turka. Mezi lety 1724–1732 byl hejtmanem Chrudimského kraje za rytířský stav.¹⁰¹ Jeho syn Josef František se stal členem premonstrátského řádu.

Ve znaku mají čtvrcený štít a srdeční štítek. Srdeční štítek je červený se zeleným trojlístkem, v prvním a čtvrtém poli je na zlatém poli půlka černé orlice. Ve druhém a třetím červeném poli je umístěn zlatý lev s hlavou Turka. V klenotu se nachází černá orlice.¹⁰²

3.10 Znak Jestříbských z Rýzmburka na váze

Umístění: Na levé straně kašny pod vázou.

Datace: 1727 je uvedeno pod znakem.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě se nachází třmen a stejný zvon je umístěn i v klenotu. Za třmenem v klenotu je pět per. (obr. 43)

Rod Jestříbských z Rýzmburka: Rytířský rod odvozuje své jméno podle hradu Rýzmburk u České Skalice. Jméno Jestříbský je odvozováno od vesnice Jestříbec u Vysokého Mýta, která rodu patřila od 15. století. V průběhu 16.–17. století vlastnil rod několik statků ve východních Čechách. Josef byl hejtmanem Chrudimského kraje za rytířský stav. Rod se naposledy připomíná na konci 17. století.¹⁰³

Znak Jestříbských byl poměrně jednoduchý, jednalo se o zlatý třmen v modrém poli. Stejný třmen byl i v klenotu společně s pěti pštrosími pery.¹⁰⁴

4 Socha svatého Václava

4.1 Historický vývoj sochy sv. Václava v Chrudimi

Socha byla původně umístěna na kostele Nanebevzetí Panny Marie. Jednalo se tedy o jednu z jedenácti soch, které nechal František Schmoranz odstranit od kostela Nanebevzetí Panny Marie. Socha byla umístěna k mostu přes řeku Chrudimku u kostela svaté Kateřiny. Podstavec, na němž byla socha umístěna, patřil jiné soše. Na podstavci je erb Koců z Dobrše.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 30.

¹⁰² Pavel POKORNÝ, *Pozoruhodné bohemikum*, Heraldická ročenka na rok 1975, Praha 1975, s. 89–91.

¹⁰³ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 32. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 284.

¹⁰⁴ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 32.

¹⁰⁵ *Tamtéž*, s. 12.

4.2 Znak Koců z Dobrše na soše svatého Václava

Umístění: Na soše sv. Václava na levé straně mostu.

Datace: první polovina 18. století

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě je umístěno čtvrcené kolo, jež se nachází i v klenotu. (obr. 44)

Rod Koců z Dobrše: Rod pocházel z jihozápadních Čech, kde členové rodu rozvětveni do několika větví vlastnili řadu statků. Jméno odvozovali od tvrze Dobrš, kterou nechal postavit na konci 14. století Kocík, ten je považován za předka rodu. Marie se na konci 17. století provdala za Talacka z Ještětic a vlastnila dva domy v Chrudimi. Větve rodu postupně vymíraly, nejdéle žila větev Hlavňovická, jejíž členové opustili zemi v roce 1945 a žili pak v Bavorsku. Rod vymřel po meči Karlem Kristiánem v roce 1979.¹⁰⁶

Ve znaku rodu bylo v modrém štítě umístěno zlaté kolo se čtyřmi loukotěmi. Stejně kolo se nacházelo i v klenotu, okolo byly modro-zlatá přikryvadla.

5 Socha bolestného Krista v Michalském parku

5.1 Historický vývoj sochy bolestného Krista

Socha byla původně umístěna před kapucínským klášterem, ale později byla její kopie přesunuta do Zieglerových sadů, dnešního Michalského parku. Originál byl umístěn do Muzea barokních soch. Donátorem sochy byl Vilém Václav Kouč z Kouče, jehož znak je umístěn na podstavci. Autor sochy je neznámý.¹⁰⁷

5.2 Znak Viléma Václava Kouče z Kouče na soše bolestného Krista

Umístění: Na soše bolestného Krista napravo od kostela svatého Michala.

Datace: 1720–1735¹⁰⁸

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve štítě je jedno křídlo, štít je korunován listovou korunou. (obr. 45)

Rod Koučů z Kouče: viz. strana 50.

---

¹⁰⁶ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 75. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 314. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 223–224. Srov. K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 12.

¹⁰⁷ K. MÜLLER – T. PAVLÍK, *Chrudimská Novoměstská kašna*, Chrudim 2008, s. 26.

¹⁰⁸ *Tamtéž*.

6 Pomník Viktorina Kornela ze Všehrd na Všehrdově náměstí

6.1 Historický vývoj pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd

Pomník byl postaven roku 1901 na památku chrudimského rodáka Viktorina Kornela ze Všehrd. Autorem pomníku je akademický sochař František Rous. Busta Viktorina Kornela ze Všehrd byla na pomník umístěna v roce 2010.¹⁰⁹

6.2 Znak Viktorina Kornela ze Všehrd na pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd

Umístění: Na pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd, před budovou městského soudu.

Datace: 1901¹¹⁰

Materiál: pískovec

Podoba znaku: V dolní polovině štítu je hradba, na níž je polovina psa. V klenotu jsou pera. (obr. 46)

Rod ze Všehrd: Český rod, který své jméno nese podle Všehrd u Údlíc na Žatecku. Zde rod žil až do konce 15. století. Od krále Vladislava Jagellonského dostali do erbu vlka, ten jim byl roku 1550 polepšen. Erb také používal Jan Šlechta ze Všehrd a Viktorín Kornel ze Všehrd. Viktorín byl nejslavnější člen rodu, zejména díky svým právním knihám.¹¹¹

Ve znaku mají v červeném štítě polovinu šedého vlka. V levém dolním rohu štítu je zlaté ozubené kolo. V klenotu je polovina vlka.

7 Hřbitov u Svatého Kříže

7.1 Historický vývoj hřbitova u Svatého Kříže

Hřbitov je spjat s kostelem sv. Kříže, jenž se stal v 16. století kostelem hřbitovním. V 16. a 17. století zde byli pohřbíváni významní měšťané jako například Svěchynové z Paumerka, Zápští ze Záp a další. Od 18. století se na hřbitově začali pohřbívat vojáci, chudí a oběti moru, přezdívalo se mu proto morový hřbitov. V roce 1913 byl hřbitov rozšířen do dnešní velikosti. V zadní části hřbitova byl zřízen vojenský hřbitov pro oběti první světové války. Na hřbitově byla pohřbena řada významných osobností, například

---

¹⁰⁹ P. BOČEK – P. KOBETIČ – T. PAVLÍK a kol., *Chrudim*, Chrudim 2018, s. 156. Srov. E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl I., Praha 1977, s. 547.

¹¹⁰ *Tamtéž*.

¹¹¹ M. MÝSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 324.

Antonín František Rybička a členové rodiny Popperovy, jejichž hrobky byly prohlášeny za kulturní památky.¹¹²

7.2 Znak Zápských ze Záp na hřbitově u Svatého Kříže

Umístění: Na pravé straně u hřbitovní zdi.

Datace: Letopočet 1823 je uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je ve velice dobrém stavu, ve štítě je klín směřující špicí dolů. Na přílbici je křídlo se znázorněným klínem. Okolo znaku jsou mohutná příkryvadla. Pod znkem je jméno Václav Zápský ze Záp. (obr. 47)

Rod Zápských ze Záp: viz. strana 42.

7.3 Znak Cejpů z Peclínovce na hřbitově u Svatého Kříže

Umístění: Zhruba 50 metrů od kostela v prostřední řadě.

Datace: Rok 1892 je na náhrobním kameni.

Materiál: kámen

Podoba znaku: Ve štítě i v klenotu je umístěna ruka, která drží kladivo a u lokte je propíchnuta šípem. Pod znkem je uvedeno jméno Theodor Ceyp z Peclínovce. (obr. 48)

Rod Cejpů z Peclínovce: rod se připomíná od roku 1575, kdy byl Martinovi Ceypovi dán od císaře Maxmiliána II. erb a přídomek z Peclínovce. Také zastával významné funkce v Hradci Králové, kde rod žil. Další členové rodu měli také zastávali významné pozice v čele města.¹¹³ Bohumil, pocházející z Lipky na Chrudimsku, byl významný lékař a spisovatel.¹¹⁴

Ve znaku mají v červeném štítě obrněnou ruku vycházející z mraku, jenž drží kladivo a je prostřelená zlatým šípem. Stejný výjev mají i v klenotu společně se dvěma křídly.¹¹⁵

---

¹¹² P. BOČEK – P. KOBETIČ – T. PAVLÍK a kol., *Chrudim*, Chrudim 2018, s. 60–61. Srov. Ladislav ŽENKA, *Chrudimský hřbitov U Kříže*, edice Chrudim, svazek 3, Chrudim 1997, s. 3–7.

¹¹³ Antonín RYBIČKA, *Královehradecké rodiny erbovní*, Praha 1873, s. 6–7.

¹¹⁴ *Ottův Slovník naučný*, V. Díl, J. Otto, Praha 1892, s. 345–346.

¹¹⁵ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 94.

LIPKA

Je jednou z nejstarších obcí v Chrudimském okrese, první písemná zmínka pochází z roku 1303 v souvislosti s Prošíkem z Lipky. Od 16. století se poprvé u obce zmiňuje tvrz, se kterou jsou dějiny obce provázané. V roce 1557 kupuje tvrz se vsí Lipkou a dalšími obcemi Jan Kustoš. Ještě v tom samém roce přestavuje tvrz na renezanční zámek. Od roku 1715 se stává součástí Nasavrckého panství. V polovině 18. století nechává zámek barokně přestavět Jan Adam Auersperk.¹¹⁶ Od roku 1945 patří zámek obci Horní bradlo, jejíž místní část je i obec Lipka. V obci můžeme najít hrobku rodiny Kustošů i památnou lípu, jejíž stáří je odhadováno na 800 let.

1 Hrobka rodiny Kustošů za Zubří a Lipky

1.1 Historický vývoj hrobky rodiny Kustošů ze Zubří a Lipky

Hrobka byla založena Janem Kustošem v druhé polovině 16. století. Byla zde pohřbena jeho žena Dorota a jejich tři děti, které umřely v mladém věku. Jako poslední byl do hrobky pochován Jan v roce 1588. Kněžna Vilemína z Auersperku nechala okolo hrobky postavit plůtek a uvnitř kamenný kříž.¹¹⁷ Na hrobce se nachází čtyři náhrobky a na každé z nich je stejný znak.

1.2 Znak Kustošů ze Zubří a Lipky na rodinné hrobce Kustošů

Umístění: na náhrobcích

Datace: 16. století

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znaky jsou ve špatném stavu, ve štítě jsou viditelné náznaky býka. (obr. 49)

Rod Kustošů ze Zubří a Lipky: Jan pocházel z Kunětic, v mládí začal pracovat v úřadu pomocníka prokuratury a koupil dům na Novém Městě pražském. V roce 1556 zakoupil některé statky ve východních Čechách. Od Ferdinanda I. získal erb a predikát ze Zubří, později upraven ze Zubří a Lipky. Po jeho smrti si Jan a Jindřich rozdělili otcův majetek. Jindřich měl být potrestán konfiskací za účast na stavovském povstání, trest mu byl však prominut. Členové rodu byli roku 1630 povýšeni do panského stavu, a později

¹¹⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 163–166. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 270–271.

¹¹⁷ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 164. srov. K. CHYTIL, *Soupis památek, politický okres Chrudim*, Praha 1900, s. 153.

i do hraběcího, čímž se jim proměňoval erb. Ferdinand Filip zemřel roku 1894, a tím vymřel rod po meči.¹¹⁸

Ve znaku mají v červeném štítě půlku zebra ve skoku. Zubr má zlatou houžvi v nozdrách. V klenotu je zlatá koruna a na ní je stejný zubr jako ve štítě.

---

¹¹⁸ J. HALADA, *Lexikon české šlechty II.*, Praha 1993, s. 99–100. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 350. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 243.

LOZICE

První písemná zmínka o obci pochází z 12. století, kdy se obec stává součástí litomyšlského biskupství. Od 14. století se stává součástí panství hradu Rychmburku.¹¹⁹ Od poloviny 16. století se stává součástí panství Košumberského. V této době byl v obci zbudován poplužní dvůr.¹²⁰ Norbert Leopold Libštejnský z Kolovrat na konci 17. století připojil obec ke svému panství Chroustovice.¹²¹ Od roku 1850 má obec vlastní samosprávu.

1 Poplužní dvůr

1.1 Historický vývoj poplužního dvora v Lozicích

Poplužní dvůr byl v Lozicích zřízen v průběhu první poloviny 17. století.¹²² V 18. století byl přestavěn rodem Kinských, jenž vlastnil panství Chroustovice. Na bráně dvora se nachází alianční dvojznak rodu Kinských a Capece de Rofrano.¹²³

1.2 Znak Kinských a Capece de Rofrano na bráně poplužního dvora v Lozicích

Umístění: Znak je umístěn na hlavní bráně do dvora.

Datace: 1736–1823¹²⁴

Materiál: malba na kameni

Podoba znaku: Jedná se o alianční znak, na pravé straně je znak Kinských, tedy tři stříbrné vlčí zuby v červeném štítě. Na levé straně je znak Capece de Rofrano, kde je v modrém štítě umístěn zlatý dvouocasý lev. Nad znaky se nachází koruna. (obr. 50)

Rod Kinských: viz. strana 21.

Capece de Rofrano: viz. strana 38.

---

¹¹⁹ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 82.

¹²⁰ *Tamtéž*, s. 99–103.

¹²¹ *Tamtéž*, s. 238.

¹²² *Tamtéž*, s. 101.

¹²³ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 81.

¹²⁴ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 168–169.

LUŽE

První přímá zmínka o Luži pochází z poloviny 14. století v souvislosti s litomyšlským biskupstvím. Město bylo střediskem obchodu a řemesel. Dějiny města byly spjaté s hradem Košumberk, který se nachází na jižním okraji města. Nejvýznamnější majitelé hradu byly Slavatové z Chlumu a Košumberka, jejichž erb převzalo město do svého znaku. Město má tedy ve znaku na modrém poli tři zlaté pruhy. Významnou památkou města je také poutní chrám Panny Marie Pomocné, jenž nechala založit manželka Jindřicha Viléma Slavaty Marie Maxmiliána na konci 17. století.¹²⁵

1 Hrad Košumberk

1.1 Historický vývoj hradu Košumberk

První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1318, jeho majitel byl Ojří z Košumberka. Po jeho smrti vlastnil hrad Bohuněk z Popovce a roku 1372 kupují hrad bratři Diviš, Ješek, Mstislav a Slavata z Chlumu a udělají z hradu jedno ze svých rodových sídel. Od té doby používají přídomek z Chlumu a Košumberka. Diviš na hradě přistavěl předbrání a k němu přilehlou budovu, kterou poté renezančně přestavěl Diviš Lacembok, jehož znak je umístěn nad hlavním portálem. Rod vlastnil hrad až do poloviny 17. století, kdy umírá Jindřich Vilém a hrad připadne jeho ženě Marii Maxmiliáně podruhé provdané za Františka Kryštofa Hýzrleho z Chodů. V roce 1684 odkázala celé panství jezuitům. Za jezuitů sloužil hrad jako sklad a začal chátrat, nejvíce však jeho nejstarší část. Po zrušení jezuitského řádu vlastnil hrad nejprve Leopold de Laing a od roku 1826 jej vlastnili Thurn-Taxisové a hrad dál chátral. Po pozemkové reformě získalo hrad Družstvo pro záchranu Košumberka, které provedlo rozsáhlé opravy.¹²⁶ Od roku 1991 je hrad majetkem města Luže.

1.2 Znak Slavatů z Chlumu a Košumberka a znak Žerotínů na hradě Košumberk

Umístění: Nad hlavním vstupem do hradu.

Datace: Za dob, kdy vlastnil Košumberk Diviš Lacembok Slavata, 1599–1623.

Materiál: sgrafitová omítka

---

¹²⁵ K. KUČA, *Města a městečka*, III. díl, Praha 2002, s. 709–717.

¹²⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 94–103. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 218–220.

Podoba znaku: Na pravé straně se nachází znak Slavatů, jenž má ve štítě tři pruhy. Na levé straně je znak Žerotínů, tedy dvouocasý lev s korunou. Oba znaky jsou červeno-bílé, protože jsou udělané jako součást sgrafitové omítky. Nad znaky jsou písmena DLDZCHZK a WSZZ, což jsou iniciály Diviše Lacemboka Slavaty z Chlumu a z Košumberka a jeho ženy Veroniky Slavatové rozené ze Žerotína. (obr. 51)

Rod Slavatů z Chlumu a Košumberka: Rod původně pocházel z Litoměřicka, kde je ve 12. století připomínán předek rodu Bleh. Rod vlastnil hrady Chlum u Čáslavi a Košumberk na Chrudimsku, podle kterých získal jméno. Mezi lety 1463–1467 zastával Slavata funkci královského hofmistra a jeho syn na památku otce přijal příjmení Slavata. Nejznámější člen rodu je Vilém Slavata, který byl roku 1618 při pražské defenestraci vyhozen z okna. Mimo to také získal majetek po pánech z Hradce a stal se říšským hrabětem. V 18. století rod vymřel po meči.¹²⁷

Ve znaku mají v modrém štítě tři zlaté pruhy a v klenotu jsou tři zlaté pruhy na modrém pozadí, z nichž vychází sedm pštosích per modré a zlaté barvy. Přikryvadla jsou stejných barev.

Rod Žerotínů: Moravský rod, za jehož předka je ze 13. století pokládán Blud. Jméno získali podle hradu Žerotín, který získali koncem 13. století. Rod se v průběhu 15. století rozvětvil do několika větví a jeho členové zastávali významné funkce. Ladislav Velen byl z bohaté větve rodu a jako renezanční kavalír procestoval západní Evropu. Přestavěl zámek v Moravské Třebové na své renezanční sídlo a obklopil se učenci. V rámci stavovského povstání se postavil do čela moravských stavů a stal se zemským hejtmanem. Po porážce na Bílé hoře uprchl do zahraničí. Nejznámějším členem rodu je nejspíše Karel starší ze Žerotína, který svou neutralitou ovlivnil moravské stavy při stavovském povstání.¹²⁸

Ve znaku mají v červeném štítě černého lva, co stojí na stříbrných kopcích. Stejný lev se nachází i v klenotu. Přikryvadla jsou červeno-černá.

---

¹²⁷ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 142–144. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 207. J. PELÁNT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 415–416.

¹²⁸ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 189–191. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 360–361.

MEDLEŠICE

První zmínka o vsi pochází z roku 1229, kdy je připomínána jako majetek opatovického kláštera. Původně se ves nazývala Mezilesice. Mezi 14.–16. stoletím bylo ve vesnici několik dvorů a až Jan mladší Bohušínský si u dvora nechal vybudovat tvrz. Tereza Rašínová z Rýzmburka nechala tvrz přestavět v barokní zámek. Zámek byl úplně dostavěn ve 30. letech 18. století její dcerou Marií Terezií Vernierovou.¹²⁹ Zámek dnes slouží v obci jako školka a knihovna. Součástí panství byl i pivovar, který v obci funguje do dnes.

1 Socha svatého Antonína Paduánského

1.1 Historický vývoj sochy svatého Antonína Paduánského

Socha byla postavena u silnice vedoucí z Medlešic do Markovic. Jedná se o barokní sochu z poloviny 18. století. Pravděpodobný autor sochy je Karel Antonín Devoty.¹³⁰ Socha zobrazuje svatého Antonína Paduánského držícího malého Ježíše Krista. Na podstavci sochy je erb donátora Jana Josefa Verniera a jeho manželky Kateřiny, rozené Caretto de Millesimo, jenž vlastnili panství Medlešice.

1.2 Znak Vernierů z Rougemontu a znak Caretto de Millesimo na soše sv. Antonína Paduánského

Umístění: Na podstavci sochy svatého Antonína Paduánského.

Datace: 1755–1764¹³¹

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Na soše se nachází alianční znak umístěn ve zdobné kartuši, vpravo je znak Vernierů a vlevo znak Caretto de Millesimo. Oba znaky jsou v dobrém stavu. Znak vpravo má štít rozdělen do čtyř částí a srdečního štítku. Nejde poznat, co se nachází v srdečním štítku. V prvním a čtvrtém poli se nachází lev, v druhém a třetím tři pruhy, z nich dva jsou šrafované. Znak vlevo má ve štitu dvouhlavou orlici s korunou, kulatým štítem na prsou a stojící na jakési kárce. Nad znaky je umístěna koruna. (obr. 52)

Rod Vernierů z Rougemontu: Francouzský rod pocházel původně z Burgundska. Matouš se dostal do Čech, jelikož sloužil v císařském vojsku. Za službu ho Ferdinand II. povýšil do panského stavu a daroval mu lipnické panství. Václav díky sňatku s Marií

¹²⁹ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 300.

¹³⁰ Pavel PANOCH – Štěpán BARTOŠ, *Barokního umění na Chrudimsku*, Chrudim 2011, s. 97–98.

¹³¹ *Ottův Slovník naučný*, XXVI. Díl, J. Otto, Praha 1907, s. 586.

Terezií, rozenou Strakovou z Nedabylic, získal panství Medlešice. Spolu měly čtyři syny, z nichž vznikly dvě nové větve rodu. Jan Josef získal panství Medlešice a vzal si Kateřinu, rozenou hraběnkou Caretto de Millesimo. Starší větev rodu vymřela v první polovině 19. století a Mladší větev až ve 20. století.¹³²

Ve znaku mají čtvrcený štít a srdeční štítek. Srdeční štítek má zlaté pole s černou dvouhlavou orlicí, která má na hrudi modrý štítek se zlatým lvem a přes něho zelenou ratolest. První a čtvrté pole je modré, na něm je zlatý dvouocasý korunovaný lev, druhé a třetí pole je rozděleno do třech pruhů, z nichž krajní pruhy jsou zlato-modře kosmo dělené. Prostřední pruh je červený se stříbrným pruhem. Znak má tři klenoty, napravo sedí zlatý lev mezi zlato-modrými rohy, uprostřed je černá dvouhlavá orlice a vlevo klobouk s motivem druhého a třetího pole. Na klobouku je umístěno jedenáct pštrosích per modré, zlaté, stříbrné a červené barvy.¹³³

Rod Caretto de Millesimo: Hraběcí rod pocházel původně z Itálie. Do Čech se dostal za třicetileté války a získal inkolát v roce 1657. Rod vlastnil řadu panství, například Vilémov, Semily a další. V roce 1852 vymřela česká větev rodu.¹³⁴

Ve znaku mají štít se šikmými pruhy zlaté a červené barvy, jenž se střídají. Nad štítem je umístěna hraběcí koruna. Rodový štít často vkládali na černého dvouhlavého říšského orla, který má nad hlavami korunu a stojí na zlaté káře, jenž je tažená dvěma stříbrnými lvy.¹³⁵

2 Socha svatého Jana a svatého Pavla

2.1 Historický vývoj sochy svatého Jana a svatého Pavla

Socha byla umístěna u silnice mezi Medlešicemi a Dřenicemi. Barokní socha byla zhotovena ve 2. polovině 18. století Karlem A. Devotym.¹³⁶ Sochy znázorňují svatého Jana a Pavla, jak spolu krácejí. Na podstavci sochy se nachází alianční znak.

2.2 Znak Vernierů z Rougemontu a znak Caretto de Millesimo na soše svatého Jana a svatého Pavla

Umístění: Na podstavci sochy svatého Jana a Pavla.

---

¹³² M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 304–305. Srov. *Ottův Slovník naučný*, XXVI. Díl, J. Otto, Praha 1907, s. 585–586.

¹³³ J. ŽUPANIČ,

¹³⁴ Petr MAŠEK, *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 2010, s. 328. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 141.

¹³⁵ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 141.

¹³⁶ P. PANOCH – Š. BARTOŠ, *Barokního umění na Chrudimsku*, Chrudim 2011, s. 97–98.

Datace: 1755–1764¹³⁷

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Na soše se nachází alianční znak umístěn ve zdobné kartuši, vpravo je znak Vernierů a vlevo znak Caretto de Millesimo. Jde o stejně vyobrazený znak jako na soše svatého Antonína Paduánského. (obr. 53)

Rod Vernierů z Rougemontu: viz. strana 61.

Rod Caretto de Millesimo: viz. strana 62.

3 Krucifix

3.1 Historický vývoj krucifixe

Socha byla postavena u cesty z Medlešic do Chrudimi. Jde o podstavec, na kterém je umístěn pískovcový kříž. Na podstavci je znak Vernierů. Nejspíše dílo K. A. Devotyho.¹³⁸

3.2 Znak Vernierů z Rougemontu na krucifixu

Umístění: na podstavci sochy

Datace: 1755–1764¹³⁹

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak není příliš dobře viditelný, figura v srdečním štítku není viditelná. V prvním a čtvrtém poli se nachází lvi. V druhém a třetím je viditelný náznak pruhů. Znak je umístěn v oválné kartuši. (obr. 54)

Rod Vernierů z Rougemontu: viz. strana 61.

---

¹³⁷ *Ottův Slovník naučný*, XXVI. Díl, J. Otto, Praha 1907, s. 586.

¹³⁸ P. PANOCH – Š. BARTOŠ, *Barokního umění na Chrudimsku*, Chrudim 2011, s. 97–98.

¹³⁹ *Ottův Slovník naučný*, XXVI. Díl, J. Otto, Praha 1907, s. 586.

MORAŠICE

První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1226 v souvislosti s Janem z Morašic. V roce 1470 získal ves Jan Anděl z Ronovce. Za jeho nástupců byla vybudována rozsáhlá tvrz uprostřed vesnice. Roku 1544 koupil ves Mikuláš Štítný ze Štítného a po jeho smrti získala majetek jeho dcera Johanka, která si vzala Petra Hamzu Bořka ze Zábědovic. Po třicetileté válce byla tvrz značně poškozená a jelikož už nesloužila jako sídlo majitelům, začala chátrat. V druhé polovině 17. století koupil Morašice Jan Špork a vesnice se stala součástí panství v Heřmanově Městci.¹⁴⁰

1 Kostel svatého Víta

1.1 Historický vývoj kostela svatého Víta v Morašicích

Gotický kostel postaven v první polovině 14. století. V roce 1878 přestaven do dnešní podoby.¹⁴¹ Na kostele se nachází čtyři náhrobky Hamzů ze Zábědovic, z toho tři na sobě mají znak.

1.2 Znaky Hamzů ze Zábědovic na kostele svatého Víta

Umístění: Na náhrobních kamenech umístěných na levé straně kostela.

Datace: Na dvou náhrobcích letopočet 1557 a na třetím čitelné pouze 155.

Materiál: pískovec

Podoba znaků: Všechny tři znaky jsou zachovalé a udělány stejným způsobem. Štít mají znaky polcený, vpravo je kostkovaný a vlevo čistý. V klenotu je umístěna postava, nelze říci, jestli mužská nebo ženská. Na náhrobcích jsou uvedena jména zemřelých, konkrétně se jedná o Petra Hamzu ze Zábědovic, jeho syna Bořka a dceru. (obr. 55, 56, 57)

Rod Hamzů ze Zábědovic: Rod pochází ze Zábědovic u Nového Bydžova. Rod vlastnil několik statků na Hradecku, například Nedělsice a Chlum. V polovině 16. století získali členové rodu Morašice na Chrudimsku. Petr Bořek byl hejtmanem Chrudimského kraje. Potomci rodu se připomínají až do 19. století.¹⁴²

Ve znaku mají polcený štít, na pravé straně černo-zlatý kostkovaný a na levé straně zlatý. V klenotu je postava černé ženy se zlatými vlasy. Příkryvadla jsou černo-zlatá.

¹⁴⁰A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 186–188. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 308.

¹⁴¹K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Chrudim, Praha 1900, s. 169–172.

¹⁴²M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 226.

PŘEDHRADÍ

Historie obce je z velké části propojena s dějinami hradu Rychmburk, který se v obci nachází. Osada vznikla při hradu nejspíše v 15. století a byla ohrazena hradbami. Po stržení hradeb se městečko přestalo rozdělovat na podhradí a předhradí, ale dostalo název Rychmburk, stejně jako hrad. V padesátých letech 20. století byla obec pojmenována Předhradí.¹⁴³ V obci se nachází již zmíněný hrad, kostel, panský dvůr a panská zahrada.

1 Hrad Rychmburk

1.1 Historický vývoj hradu Rychmburku

Hrad vznikl na začátku 14. století a první známý majitel byl Tas z Rychmburka. V polovině 14. století vlastnili hrad páni z Pardubic a pro Smila Flaška se stal hrad sídlem. V roce 1443 se stal majitelem hradu husitský hejtman Jan Pardus z Horky a z Vratkova. Na konci 15. století byly okolo hradu postaveny hradby a osada. Vilém Pardus neměl dědice, tak odkázal hrad své matce Anežce z Chlumu a z Košumberka. Když zemřela, získal hrad její syn Jindřich z Valdštejna. Za Valdštejnů byl hrad renezančně přestavěn a rozšířen o severní křídlo, kam byl umístěn i jejich erb. Hrad vlastnili jen do roku 1547, kdy se Vilém zúčastnil protihabsburského povstání a byl mu zkonfiskován majetek. V roce 1558 získal hrad Zdeněk Berka z Dubé a jeho potomci vlastnili panství až do roku 1714. V roce 1718 kupuje Rychmburk Václav Oktavián Kinský. Za Filipa Kinského byl hrad přestavován, jelikož už několik let se v něm nikdo nezdržoval, a tak zchátral. V roce 1823 koupil hrad Karel Alexandr Thurn-Taxis, ale on ani jeho potomci na hradě nepobývali. Thurn-Taxisové hrad vlastnili až do roku 1945.¹⁴⁴ V padesátých letech 20. století byl na hradě zřízen domov důchodců, který funguje i dnes.

1.2 Znak Valdštejnů na hradě Rychmburk

Umístění: Na severním křídle hradu směrem do nádvoří.

Datace: 20. léta 16. století¹⁴⁵

Materiál: pískovec

---

¹⁴³ K. KUČA, *Města a městečka*, VI. díl, Praha 2004, s. 108–113.

¹⁴⁴ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 75–88. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 427–430.

¹⁴⁵ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 428.

Podoba znaku: Ve čtvrceném štítě je v každém poli umístěn korunovaný lev. Všichni lvi jsou otočeni na pravou stranu. (obr. 58)

Rod Valdštejnů: Předek rodu patřil do panského rozrodu Markvarticů. V druhé polovině 13. století postavil Zdeněk hrad Valdštejn u Turnova, podle kterého nese rod své jméno. Rod se rozrostl do několika větví. Jména větví byla odvozena od jednotlivých sídel rodu. Členové rodu zastávali významné funkce ve dvorských i zemských úřadech a vlastnili velké množství majetku, na Chrudimsku například Rychmburk a Seč. Nejznámějším z Valdštejnů byl Albrecht, významný vojevůdce ve třicetileté válce. Potomci rodu dnes žijí v zahraničí.¹⁴⁶

Ve znaku mají čtvrcený štít, první a čtvrté pole je zlaté s modrým korunovaným lvem. Druhé a třetí pole je modré se zlatým korunovaným lvem. V klenotu se nachází dvě křídla, jedno modré a druhé zlaté. České větve měly lvy otočené proti sobě do středu štítu, moravské větve měly všechny lvy stejným směrem.¹⁴⁷

2 Kostel Panny Marie Sedmibolestné

2.1 Historický vývoj kostela

Barokní kostel byl postaven v letech 1752–1753 Františkem Josefem Kinským. Vedle kostela byla dřevěná zvonice, do níž byly dány zvony z kostela z nedalekých Janoviček. Zvonice byla v roce 1816 zbourána a nahrazena zděnou zvonící přistavěnou ke kostelu na náklady Filipa Kinského. Okolo kostela byl postaven hřbitov, v každém rohu hřbitovní zdi byla umístěna malá kaplička.¹⁴⁸ Na kostele se nachází znak Františka Josefa Kinského a jeho ženy Marie Leopodiny Palffyové.

2.2 Znak F. J. Kinského a jeho ženy Marie Leopodiny Pálffyové na kostele

Umístění: Nad bočním vchodem do kostela.

Datace: 1752–1753

Materiál: malba na omítce

Podoba znaku: Jedná se o alianční znak F. J. Kinského a jeho ženy Marie Leopodiny Pálffyové. Na pravé straně je znak Kinských, tedy tři stříbrné vlčí zuby v červeném štítě,

---

¹⁴⁶ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 169–171. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 295–297. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 496–497.

¹⁴⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 295–297. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 496–497.

¹⁴⁸ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 183–185.

na levé straně znak Palffyů z Erdödu se zlatým jelenem v modrém štítě. Znaky jsou umístěny na plášti, který vychází z knížecí koruny. (obr. 59)

Rod Kinských: viz. strana 21.

Rod Palffyů z Erdödu: Původně uherský rod, který se v Čechách usadil na konci 16. století. Rod byl povýšen do říšského hraběcího stavu v roce 1599. Mikuláš byl přijat jako baron mezi české stavy a velice se vyznamenal v bojích proti Turkům. Rod obdržel panství Březnici, Hradiště a Merklín po větvi Kolovrat-Krakovských z Újezda. Panství jim byla zabavena v roce 1945 a členové rodu museli zemi opustit. Rod vymřel na konci 20. století v Rakousku.¹⁴⁹

Ve znaku mají v modrém štítě půlku zlatého jelena, stejný se nachází i v klenotu. V dolní části štítu jsou tři zelené kopce a na nich půlka červeného kola s loukotěmi. Přikryvadla jsou modro-zlatá.

3 Panský dvůr

3.1 Historický vývoj panského dvora v Předhradí

Dvůr byl postaven naproti kostelu v letech 1584–1586 Václavem Berkou z Dubé. Roku 1681 dvůr vyhořel a byl opraven Františkem Antonínem Berkou z Dubé. Na konci 18. století byl upraven Filipem Kinským, více však byla upravena zahrada.¹⁵⁰ Dnes dvůr slouží jako soubor hospodářských budov. Před dvorem se nachází rokoková brána, na které jsou umístěny čtyři znaky. Jedná se o znaky Berků z Dubé a Trčků z Lípy, jakožto zakladatelů dvora, dále pak znaky Berků z Dubé a Kinských, jako upomínka na přestavby.

3.2 Znak Berků z Dubé na desce na bráně panského dvora

Umístění: Na levé straně brány do dvora.

Datace: Letopočet 1584 napsán na desce.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: V oválném štítě umístěné dvě zkřížené ostrve. Nad štítem se nachází přilbice a na ní v klenotu křídlo se stejným znamením jako je ve štítě. Okolo znaku je vavřínový věnec se stuhami, pod ním nápis v oválné kartuši. (obr. 60)

Rod Berků z Dubé: viz. strana 27.

---

¹⁴⁹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 86.

¹⁵⁰ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 185–186.

3.3 Znak Trčků z Lípy na desce na bráně panského dvora¹⁵¹

Umístění: Na pravé straně brány dvora.

Datace: 1584

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Kulatý štít s břevnem uprostřed, na něm přilbice. V klenotu jsou dva rohy s prapory na vnějších stranách. Okolo znaku je vavřínový věnec se stuhami a pod ním v oválné kartuši nápis. (obr. 61)

Rod Trčků z Lípy: Český rod, který má své jméno podle vesnice Lípy u Hradce Králové. V 1. polovině 15. století získal Mikuláš velké množství majetku, například Lipnici, Vlašim, Dolní Královice a další. Jeho syn Burian majetek rozšířil o Oheb, Lichnici, Želiv a další. Trčkové se tak staly jedním z nejbohatších rodů v Čechách. Rod se rozdělil do dvou větví vlašimské a lipnické, z níž vlašimská vymřela již v roce 1569. Majetek rodu se stále rozrůstal i v 16. a 17. století. Rod vymřel po meči v roce 1634.¹⁵²

Znak mají v horní polovině černý a v dolní polovině červený, uprostřed se nachází stříbrné břevno. V klenotu mají dva rohy s praporky, na pravé straně červený roh s bílými praporky a na straně levé bílý roh s červenými praporky. Přikryvadla jsou napravo černo-bílá a nalevo bílo-červená.

3.4 Znak Berků z Dubé na bráně panského dvora

Umístění: Uprostřed ve vrcholu oblouku brány.

Datace: 1681¹⁵³

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Ve čtverci dvě zkřížené ostrve. (obr. 62)

Rod Berků z Dubé: viz. strana 27.

3.5 Znak Kinských na bráně panského dvora

Umístění: Uprostřed brány nad znakem Berků z Dubé.

Datace: 1763–1823

Materiál: pískovec

Podoba znaku: V kulaté kartuši jsou tři vlčí zuby, nad kartuší je koruna. (obr. 62)

---

¹⁵¹ Markéta Trčková z Lípy se provdala za Václava Berku z Dubé, proto je na bráně znak Trčků.

¹⁵² J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 166–167. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 280–281. Srov. J. PELANT, *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013, s. 483–484.

¹⁵³ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 185.

Rod Kinských: viz. strana 21.

4 Pavilón s bustou Filipa Kinského v panské zahradě

4.1 Historický vývoj panské zahrady

Zahrada byla zřízena společně s panským dvorem v druhé polovině 16. století. Zahrada byla vytvořena podle francouzského vzoru. Nacházely se v ní skleníky a letní divadlo.¹⁵⁴ V západní části byl vytvořen altánek s bustou Filipa Kinského. Na mramorové desce umístěné na podstavci sochy je erb Kinských.

4.2 Znak Kinských na poprsí Filipa Kinského

Umístění: na podstavci

Datace: 1816¹⁵⁵

Materiál: mramor

Podoba znaku: Štít znaku je svisle pruhovaný, na něm jsou tři vlčí zuby. Nad znakem je koruna a okolo znaku je řád Bílého orla. V mašli na řádu nápis Pro fide, rege et lege, což v překladu znamená „Za víru, krále a zákon“.¹⁵⁶ (obr. 63)

Rod Kinských: viz. strana 21.

---

¹⁵⁴ K. CHYTIL, *Soupis památek*, politický okres Vysokomýtský, Praha 1902, s. 186.

¹⁵⁵ *Tamtéž*

¹⁵⁶ František LOBKOWICZ, *Encyklopedie řádů a vyznamenání*, Praha 1995, s. 142.

ROSICE (u Chrasti)

První písemná zmínka o Rosicích pochází z roku 1318 v souvislosti s majetky sedmi zemanů. Jednalo se o Lucka, Těšislava, Ondřeje, Pechana, Bonce, Dymitra a Jana z Rosic, kteří byli postaveni před zemský soud kvůli loupežím. Na konci 15. století získali obec Talackové z Ještětic, nechali zbourat původní tvrz a postavili novou. Původní tvrz nejspíše stála v jiných místech než Talacků, ale nejsou o ní doložené žádné písemné prameny. V roce 1611 získali Rosice Berkové z Dubé a nechali přestavět tvrz na renezanční zámek. V 18. století se obci říkalo Rosice Vladycké. V roce 1718 koupil obec Václav Norbert Oktavián Kinský, jeho potomci ji vlastnili až do roku 1924.¹⁵⁷ V obci se nacházel také pivovar a cukrovar, dnes bohužel již nefungující.

1 Zámek v Rosicích

1.1 Historický vývoj zámku v Rosicích

Pozdně renezanční Zámek byl v Rosicích postaven v roce 1650 Bohuslavem Ferdinandem Berkou z Dubé. František Antonín Berka nechal u zámku postavit v roce 1678 jízďárnu a zahradu. Na začátku 18. století kupují zámek Kinští, Štěpán Vilém Kinský nechal v roce 1728 přistavět k zámku nové barokní křídlo zakončené kaplí. Původní část zámku přestala být obydlená a stalo se z ní skladiště. Po roce 1924 byly v zámku vytvořeny byty pro zaměstnance cukrovaru a z jízďárny se stalo skladiště cukru. V roce 1951 se stal zámek majetkem JZD, starý zámek soužil jako dílny a skladiště, nový soužil jako byty a kanceláře.¹⁵⁸ Dnes je v zámeckém komplexu pekárna a kravín, jízďárna se stala sídlem firmy Východočeské plynárenské strojírenství. Na renezančním portálu se dochovala mramorová deska s iniciály B. F. Berky z Dubé a jejich znak, další znak se zachoval i na jízďárně.

1.2 Znak Berků z Dubé na zámku v Rosicích

Umístění: Nad hlavním portálem starého zámku.

Datace: 1650

Materiál: bílý mramor

---

¹⁵⁷ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 220–222. Srov. T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 420–421.

¹⁵⁸ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 420–421.

Podoba znaku: Štít je umístěn v oválné kartuši zdobené hlavami andělíčků. Ve štítu jsou dvě zkřížené ostrve. Pod znakem jsou iniciály Bohuslava Ferdinanda Berky z Dubé. (obr. 64)

Rod Berků z Dubé: viz. strana 27.

1.3 Znak Berků z Dubé na jízdárně

Umístění: Nad hlavním portálem do jízdárny.

Datace: Letopočet 1678 je uveden u znaku.

Materiál: pískovec¹⁵⁹

Podoba znaku: Dvě černé zkřížené ostrve na zlatém pozadí. Okolo znaku jméno Františka Antonína Berky a letopočet 1678. (obr. 65)

Rod Berků z Dubé: viz. strana 26.

2 Kostel svatého Václava v Rosicích

2.1 historický vývoj kostela svatého Václava

První písemná zmínka o původním farním kostele pochází z roku 1350 a souvisí se založením biskupství v Litomyšli. Kostel se stal na začátku 15. století utrakvistickým a později evangelickým. Jan Švanda se roku 1635 stal prvním katolickým farářem. V 18. století byl původní kostel zbourán a nahrazen větším barokním kostelem.¹⁶⁰ Na vnější stranu kostela byly umístěné čtyři náhrobky se znaky Talacků z Ještětic, Šrovádských, Okrouhlických a Zásmuckých.

2.2 Znak Talacků z Ještětic na kostele svatého Václava

Umístění: Na náhrobní desce na jižní straně kostela vpravo od bočního vchodu.

Datace: Letopočet 1545 uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu, přilbice, přikryvadla i klenoty. Ve štítě se nachází zubří hlava s houžví v nozdrách, stejná hlava se nachází i v klenoty. Okolo znaku je na náhrobní desce nápis se jménem Jana Talacka a rok úmrtí 1545. (obr. 66)

Rod Talacků z Ještětic: viz. strana 51.

---

¹⁵⁹ Dříve přírodní barvy, dnes barevný.

¹⁶⁰ E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl III., Praha 1980, s. 236–237.

2.3 Znak Škrovádkých ze Škrovaďu na kostele svatého Václava

Umístění: Na náhrobním kameni na jižní straně kostela, druhý z prava od bočního vchodu.

Datace: Letopočet 1553 uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu, přilbice, přikryvadel a klenotu. Ve štítě je umístěna půlka krávy a v klenotu se nacházejí tři pera. Okolo znaku je nápis se jménem Anny Škrovádké ze Škrovaďu, manželky Václava Talacka, a rok úmrtí 1553. (obr. 67)

Rod Škrovádkých ze Škrovaďu: Jedná se původně o chrudimský měšťanský rod, zmiňován poprvé v 15. století. Na konci 15. století získali statek Škrovád nedaleko Slatiňan, podle něj se píše jako vladykové ze Škrovaďu. Rod vymřel na počátku 17. století.¹⁶¹

Ve znaku mají v modrém štítě černého býka se zlatou houžví v nozdrách. V klenotu jsou tři pštrosí pera, prostřední černé barvy a krajní pera barvy modré. Přikryvadla jsou modro-černá.

2.4 Znak Zásmuckých na kostele svatého Václava

Umístění: Na náhrobním kameni na jižní straně kostela, v pořadí třetí napravo od bočního vchodu.

Datace: Letopočet 1610 uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak se nachází v levém dolním rohu náhrobního kamene. Znak je špatně zachovalý, skládá se ze štítu, přilbice, klenotu a přikryvadel. Ve štítě je viditelný obrys ptáka s roztaženými křídly, stejný pták se nachází i v klenotu. Na náhrobním kameni je postava ženy, po stranách nápis se jménem a rokem úmrtí 1610.¹⁶² (obr. 68)

Rod ze Zásmuk: Český vladycký rod sídlící v Zásmukách od poloviny 14. století. Jednotlivé větve rodu nesly jméno podle svého sídla, například Zásmučtí, Přebozští, Hroubovští a další. V polovině 17. století vymřela poslední větev rodu.¹⁶³

Ve znaku mají v modrém štítě bílou holubici s olivovou ratolestí, stejná figura je i v klenotu. Přikryvadla jsou modro-bílá.

---

¹⁶¹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 248.

¹⁶² Náhrobní kámen patří Elišce ze Zásmuk, manželce Jindřicha Talacka.

¹⁶³ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 348.

2.5 Znak Okrouhlických z Kněnic na kostele svatého Václava

Umístění: Na náhrobním kameni na severní straně kostela.

Datace: Letopočet 1594 je uveden na náhrobku.

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu, přilbice, klenotu a přikryvadel. Ve štítě jsou dva beraní rohy a v klenotu jsou také dva beraní rohy, z nichž vystupují tři pera. Okolo znaku je nápis se jménem Jan Okrouhlický z Kněnic a rokem úmrtí 1594. (obr. 69)

Rod Okrouhlických z Kněnic: Moravský rod, který se v Čechách usadil v 15. století. Roku 1454 získal Tomek statek Okrouhlici s nedalekou tvrzí, podle něj odvozuje rod své jméno. Okrouhličtí vlastnili ve východních Čechách Borovnici a Včelákov. Na konci 16. století rod vymřel.¹⁶⁴

Ve znaku mají ve zlatém štítě dva černé zkroucené beraní rohy. V klenotu jsou tři pštrosí pera, napravo zlaté, uprostřed modré a nalevo stříbrné. Přikryvadla jsou zlatočerná.

3 Knížecí pivovar Kinských

3.1 Historický vývoj pivovaru

Pivovar byl v Rosicích postaven před rokem 1718, jelikož Václav Norbert Oktavián Kinský kupuje zámek s pivovarem a vsí. V druhé polovině 18. století byl pivovar přestavěn do dnešní podoby. Vedle pivovaru se nacházela hospoda, kde se točilo pouze pivo z místního pivovaru. V roce 1899 byl rekonstruován na parní pohon. Výroba byla ukončena za první světové války a znovu byla obnovena po jejím skončení. V roce 1929 byl uzavřen úplně.¹⁶⁵ Po uzavření budova chátrala, až ji v roce 2016 odkoupila obec Rosice a byla provedena částečná rekonstrukce. Na štítě budovy se zachoval znak Kinských.

3.2 Znak Kinských na pivovaru

Umístění: Ve štítu budovy vpravo na jižní straně.

Datace: 1858

Materiál: sádra

¹⁶⁴ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 73.

¹⁶⁵ Zdeněk VOLEJNÍK, *Knížecí pivovar Kinských*, Rosické listy, 2, 2015, s. 5–6.

Podoba znaku: Na štítě jsou svislé pruhy, na nichž jsou umístěny tři vlčí zuby. Štít je na plášti, který vychází z knížecí koruny. Na vrchu koruny je zlatý kříž. Okolo štítu je řád zlatého rouna. Znak je vyroben velice detailně. (obr. 70)

Rod Kinských: viz. strana 21.

ROSICE – SYNČANY

První písemná zmínka o Synčanech pochází z roku 1374 v souvislosti s jejich majiteli Dětlebem a Ješkem ze Soslávek. V roce 1543 koupil vesnici Václav Talacko z Ještetic a připojil ji ke svému rosickému majetku. Jeho syn Jindřich získal po otcově smrti Synčany, z této doby je doložena tvrz, na které sídlil. Roku 1630 se stala vesnice majetkem Berků z Dubé a poté Kinských.¹⁶⁶ Dnes je vesnice částí obce Rosice.

1 Poplužní dvůr

1.1 Historický vývoj poplužního dvora

Poplužní dvůr vznikl před rokem 1630, protože Františka Eusebie Berková hraběnka z Fyrštemberka koupila tvrz s vesnicí a dvorem poplužním. Dvůr byl majetkem Berků a později Kinských.¹⁶⁷ Dnes slouží budovy jako jatka. Na štítu budovy se zachoval erb Kinských.

1.2 Znak Kinských na budově poplužního dvora

Umístění: Na štítu budovy ze severní strany.

Datace: 1718–1924

Materiál: omítka

Podoba znaku: V kulatém štítě se svislými pruhy jsou umístěny tři vlčí zuby. Okolo štítu je řád zlatého rouna. Štít je na plášti, který vychází z knížecí koruny. (obr. 71)

Rod Kinských: viz. strana 21.

---

¹⁶⁶ Zdeněk VOLEJNÍK, *Z historie obec*, Rosické listy, 5, 2012, s. 3.

¹⁶⁷ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 223.

ŘESTOKY

První zmínka o Řestokách pochází už z 12. století, a jedná se tak o jednu z nejstarších obcí na Chrudimsku. Do 16. století se v obci vystřídalo mnoho majitelů. V roce 1541 koupil Řestoky Václav Talacko z Ještetic. Na začátku 17. století vlastnil vesnici Jiřík Gerštorf z Gerštorfu a jeho synové, kvůli stavovskému povstání, přicházejí o celý majetek. Lev Burian Berka z Dubé na Rychmburce koupil ves v roce 1623 a připojil ji ke svému rosickému majetku. Poté vlastnili Řestoky Kinští.¹⁶⁸

1 Vodní mlýn

1.1 Historický vývoj mlýna

Mlýn byl postaven v roce 1604 Adamem Talackem z Ještetic. Na mlýně se zachovala kamenná deska s letopočtem 1604 a se znakem Adamem Talackem z Ještetic a jeho ženy Anny Kateřiny Pařízkové z Pařízku.

1.2 Znak Talacků z Ještetic na mlýně

Umístění: Vpravo na kamenné desce na budově mlýna.

Datace: 1604

Materiál: kámen

Podoba znaku: Znak se skládá ze štítu s přilbicí a klenotem s přikryvadly. Ve štítě je zubří hlava s houžví v nozdrách, stejná hlava je i v klenotu. (obr. 72)

Rod Talacků z Ještetic: viz. strana 51.

1.3 Znak Pařízků z Pařízku na mlýně

Umístění: Vlevo na kamenné desce na budově mlýna.

Datace: 1604

Materiál: kámen

Podoba znaku: Znak je úplný, štít znaku je šachovaný a v klenotu se nachází dvě roztažená křídla. (obr. 72)

Rod Pařízků z Pařízku: Rod pochází z Pařízku u Sobotky, na začátku 16. století rod vlastnil Sion, Pečky a Suchdol. Annou Kateřinou vymřel rod po přeslici a jejím bratrancem Oldřichem po meči ve druhé polovině 16. století.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, díl I., Praha 1993, s. 223–224.

¹⁶⁹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 91.

Znak Pařízků má červeno-stříbrně šachovaný štít, nad ním přilbici s červeno-stříbrnými přikryvadly. V klenotu dvě křídla, vpředu červené a vzadu stříbrné.

SEČ

První zmínka o Seči pochází z roku 1318, kdy je doložen Věnek ze Seče. Dějiny města byly spjaté s hrady Vildštejnem a Ohebem, které se tyčily na kopcích nedaleko města. V 15. století bylo město součástí vildštejnského panství, což vlastnili Trčkové z Lípy. V roce 1564 se bratři Albrecht a Václav Robmháповé dělili o lichnické panství, Václav získal ohebské panství, jehož centrem byla Seč. Václav zřídil ve městě dvůr a nové sídlo, jelikož nechtěl pobývat na hradě. Na konci 16. století koupil město Karel Záruba z Hutířan a nechal Václavovo sídlo přestavět na renezanční zámek. Jan Záruba prodal město majitelům nasavrckého panství a od roku 1702 byla panství spojena. Od druhé poloviny 18. století až do roku 1925 vlastnili Seč Auersprkové.¹⁷⁰ V první polovině 20. století vznikla pod městem přehrada, kvůli její stavbě musela být zatopena osada Podohbí, patřící k městu.

1 Zámek

1.1 Historický vývoj zámku

Budova zámku vznikla již v roce 1577, tehdy se jednalo pouze o dům. Dům na renezanční zámek nechal přestavět Karel Záruba z Hustířan na začátku 17. století. Vchod do zámku byl zdoben renezančním portálem s letopočtem 1610, rok dokončení přestavby, a s erby Karla Záruby a jeho ženy Anny, rozené z Valdštejna. V roce 1628 zámek koupil František de Couriers, majitel Nasavrck. Poté co se sečské a nasavrcké panství spojilo, sloužil zámek jako kanceláře a úřednické byty. Za Auersperků sloužil jako hospodářská budova, později i jako sýpka nebo ovčín.¹⁷¹ V roce 1949 se stal zámek majetkem státu, který ho nechal opravit. Od roku 2007 patří městu Seč a sídlí v něm městský úřad.

1.2 Znak Zárubů z Hustířan na zámku v Seči

Umístění: Nad hlavním vchodem v renezančním portálu na pravé straně.

Datace: 1610

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je úplný, štít je dělen břevnem uprostřed. Nad štítem je přilbice s přikryvadly a v klenotu jsou dvě křídla. Okolo znaku je v kruhu napsáno jméno Karla Záruby a letopočet 1610. (obr. 73)

¹⁷⁰ K. KUČA, *Města a městečka*, VI. díl, Praha 2004, s. 582–585.

¹⁷¹ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 439–440.

Rod Zárubů z Hustířan: Český rod pocházející z tvrze Hustířany u Jaroměře, po kterém nese jméno. V průběhu 15. století se rod rozdělil do čtyř větví, Bukovské, Rodovské, Chvalkovské a Zárubovské. Větev Zárubů byla z ostatních větví nejbohatší a nejvýznamnější. V roce 1586 získali její členové panský stav, a později jedna odnož získala i stav hraběcí. Vlastnili několik panství, například Seč, Svojanov, Kostelec nad Orlicí a další.¹⁷²

Štít znaku je stříbrný s černým břevnem uprostřed. V klenotu je zlatá koruna a z ní vychází stříbrné křídlo s černým pruhem uprostřed. Přikryvadla jsou černo-stříbrná.

1.3 Znak Valdštejnů na zámku v Seči

Umístění: Nad hlavním vchodem v renezančním portálu na levé straně.

Datace: 1610

Materiál: pískovec

Podoba znaku: Znak je zde vyobrazen úplný, ve čtvrceném štítě jsou čtyři lvi otočeni vlevo. Nad štítem je přilbice s přikryvadly a v klenotu jsou dvě křídla. Okolo znaku je v kruhu napsáno jméno Anny Zárubové, rozené z Valdštejna a letopočet 1610. (obr. 74)

Rod Valdštejnů: viz. strana 66.

2 Kostel svatého Vavřince

2.1 Historický vývoj kostela svatého Vavřince

Renezanční kostel byl postaven v roce 1620 na náklady Karla Záruby z Hustířan. Kostel je zděný a skládá se z dlouhého presbyteria a osmiúhelníku uzavřeného třemi boky. Na východní straně je věž.¹⁷³ U bočního vchodu do kostela jsou umístěny znaky Zárubů a Valdštejnů.

2.2 Znak Zárubů z Hustířan na kostel sv. Vavřince

Umístění: Nad bočním vchodem na pravé straně.

Datace: 1620¹⁷⁴

Materiál: štuk

---

¹⁷² J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 183–184. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 267–268.

¹⁷³ H. VESELÁ a kol., *Město Seč*, Seč 2018, 47–49. Srov. E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl III., Praha 1980, s. 295–296.

¹⁷⁴ Hana VESELÁ a kol., *Město Seč*, Seč 2018, 47.

Podoba znaku: V renezančním štítu je uprostřed břevno, nad štítem se nachází přilbice a přikryvadla. V klenotu jsou dvě křídla. (obr. 75)

Rod Zárubů z Hustířan: viz. strana 79.

2.3 Znak Valdštejnů na kostel sv. Vavřince

Umístění: Nad bočním vchodem na levé straně.

Datace: 1620

Materiál: štuk

Podoba znaku: Ve čtvrceném renezančním štítě jsou čtyři lvi hledící vlevo. Nad štítem je umístěna přilbice s přikryvadly a v klenotu jsou dvě křídla. (obr. 76)

Rod Valdštejnů: viz. strana 66.

3 Socha svatého Jana Nepomuckého

3.1 Historický vývoj sochy svatého Jana Nepomuckého

Socha byla postavena v první polovině 18. století. Autor sochy je neznámý, pravděpodobně se jednalo o regionálního umělce. Socha zobrazuje svatého Jana Nepomuckého s andělem. Na podstavci sochy byl umístěn alianční znak tehdejších majitelů panství, tedy Františka Josefa Schönfelda a jeho ženy Kateřiny, rozené Michnové z Vacinova. Zrestaurována byla v roce 2006.¹⁷⁵

3.2 Znak Schönfeldů a Michnů na soše sv. Jana Nepomuckého

Umístění: Na podstavci sochy sv. Jana Nepomuckého.

Datace: 1. polovina 18. století¹⁷⁶

Materiál: pískovec

Podoba znaků: Jedná se o alianční znak Schönfeldů a Michnů, na pravé straně je znak Schönfeldů a na levé straně Michnů. Znak Schönfeldů má čtvrcený štít a srdeční štítek. V srdečním štítku je špatně viditelná figura, první a čtvrté pole je kolmo děleno pruhy, které mají uprostřed tři květiny a v druhém a třetím poli je korunovaný lev otočený do středu štítu. Znak má tři klenoty, vpravo je nejspíše stejná figura jako v srdečním štítku, uprostřed je orlice a vlevo od orlice jsou tři pera. Znak Michnů má také čtvrcený štít a srdeční štít, v srdečním štítku je uprostřed břevno. V prvním a čtvrtém poli jsou svislé pruhy. V druhém poli je orlice a ve třetím poli korunovaný lev otočený ven ze štítu.

¹⁷⁵ H. VESELÁ a kol., *Město Seč*, Seč 2018, s. 50.

¹⁷⁶ E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, díl III., Praha 1980, s. 296.

Znak má dva klenoty, vpravo páva a klenot vlevo je poškozený, nelze poznat figuru. (obr. 77)

Rod Schönfeldů: Rakouský rod původem z Nizozemí se v Čechách usadil za třicetileté války. Nikolas byl císařský důstojník a za svou službu císaři obdržel povýšení do českého panského stavu v roce 1639. Inkolát získal v roce 1643 a koupil několik panství, například Seč a Nasavrky. Rudolf byl hejtmanem Chrudimského kraje a v roce 1678 byl povýšen do českého hraběcího stavu. Rod vymřel po meči v první polovině 18. století.¹⁷⁷

Ve znaku mají stříbrný štít kolmo dělený červeným břevnem se zlatými květinami. Objevuje se i znak se štítem čtvrceným a srdečním štítkem. V srdečním štítku je na modrém poli stříbrná hlava psa, v prvním a druhém je stříbrné pole kolmo dělené červeným břevnem se zlatými květinami. Ve druhém poli je modrý lev na zlatém poli a ve třetím modrém poli je lev zlatý.¹⁷⁸

Rod Michnů z Vacínova: Původem český měšťanský rod, později povýšen na panský a poté hraběcí. Martin obdržel roku 1598 od císaře Rudolfa II. erb a predikát. Pavel byl v roce 1622 povýšen do říšského panského stavu za tvrdý odpor proti stavům, spolu s ním byl povýšen i jeho bratr Jiří Vilém. Členové rodu často působili v císařských a zemských službách. Rod vymřel po meči na konci 19. století.¹⁷⁹

Ve znaku mají čtvrcený štít se srdečním štítkem, v srdečním štítku je na modrém poli zlaté písmeno F. V prvním a čtvrtém poli dva červené a dva stříbrné vodorovné pruhy. Ve druhém poli je černá orlice na zlatém podkladě a ve třetím poli je zlatý lev na černém podkladě. V klenotu je páv se zlatým kroužkem v zobáku.¹⁸⁰

---

¹⁷⁷ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 195.

¹⁷⁸ *Tamtéž*.

¹⁷⁹ J. HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1992, s. 101–102. Srov. M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 38.

¹⁸⁰ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 2, Plzeň 2006, s. 38.

TROJOVICE

První zmínka o Trojovicích pochází z roku 1244, kdy je připomínám Jan z Trojovic. Na začátku 16. století vlastnili půl vesnice Purkartové a roku 1569 ji koupil Jindřich Talacko. V roce 1629 kupuje půl vesnice Kašpar Celler z Rozenthalu, který vlastnil i druhou půlku vsi, ves se spojila pod jednoho majitele. Cellerové o ves přišli, ale v roce 1665 ji znovu koupil Jan Václav Celler.¹⁸¹ Od roku 1848 mají Trojovice svou vlastní samosprávu. V Trojovicích se nacházel mlýn a pivovar.

1 Pivovar

1.1 Historický vývoj pivovaru

Pivovar a hospoda byly ve vsi postaveny v druhé polovině 17. století na náklady Jana Václava Cellera.¹⁸² Pivovar v Trojovicích fungoval jen do čtyřicátých let 18. století, kdy byla jeho činnost zastavena, protože Cellerové nechali otevřít pivovar v Hrochově Týnci.¹⁸³ Na budově je ve štítě umístěn znak Cellerů.

1.2 Znak Cellerů na pivovaře

Umístění: Ve štítu domu č.p. 65.

Datace: Letopočet 1681 uveden pod znakem.

Materiál: barevný pískovec

Podoba znaku: Znak je na pivovaře vyobrazen úplný, má dělený štít, kde v horní polovině je černý holub a v dolní jsou kolmé modré a stříbrné pruhy s malou černou květinou. Přílbice je stříbrná s modrými přikryvadly a v klenotu je modrý holub. Okolo holuba v klenotu jsou iniciály Jana Václava Cellera z Rozenthalu a dole pod znakem letopočet 1681. (obr. 78)

Rod Cellerů z Rozenthalu: Původem německý rod. Kašpar pracoval jako strážce klenotů císaře Rudolfa II a Jan jako jeho komorník. Za odměnu jim byl propůjčen rytířský stav a byli přijati za obyvatele Čech. Kašpar byl hejtmanem pardubického panství a Jan Václav se stal hejtmanem Chrudimského kraje a byl povýšen roku 1689 do panského stavu. Rod vymřel v 18. století.¹⁸⁴

---

¹⁸¹ T. ŠIMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze*, díl VI, Praha 1989, s. 495.

¹⁸² K. CHYTIL, *Soupis památek, politický okres Chrudim*, Praha 1900, s. 209.

¹⁸³ J. ROČEK, *Dějiny města Hrochova Týnce*, Brno 2012, s. 64.

¹⁸⁴ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, svazek 1, Plzeň 2005, s. 143.

Ve znaku mají dělený štít, kde nahoře je červený pták na zlatém poli a dole jsou bílé a modré kosmé pruhy. Na modrých pruzích jsou dvě zlaté květiny. V klenotu je stejný pták jako ve štítě.

Závěr

Bakalářské práce seznamuje s výsledky výkumu dochovaných šlechtických znaků na Chrudimsku. Prozkoumáno bylo všech 108 obcí v okrese, aby bylo možné zjistit, v jakých obcích a na kterých památkách se znaky dochovaly do dnešní doby. Jedním z výsledků byl vzniklý přehled nalezených znaků a stejně tak rodů, jež nechaly znak na budovách či jiných památkách vyobrazit. U objevených znaků byla provedena historická, kulturně historická a genealogicko-herladická analýza a následně byly získané poznatky vzájemně komparovány. Výzkum přinesl řadu zajímavých poznatků a údajů o osídlení Chrudimského okresu šlechtou v průběhu 16. až 20. století.

V okrese Chrudim se povedlo objevit celkem 93 znaků, z toho 11 znaků aliančních. Znaky patří 53 rodům, které vlastnily majetky na Chrudimsku. Znaky byly objeveny ve 20 ze 108 obcí. Konkrétně se jedná o obce Běstvinu, Heřmanův Městec, Hoješín, Honbice, Horku, Hrochův Týnec, Chrast, Chroustovice, Chrudim, Lipku, Lozice, Luži, Medlešice, Morašice, Předhradí, Rosice, Synčany, Řestoky, Seč a Trojovice. Nejvíce znaků bylo objeveno v Chrudimi, kde se nachází celkem 24 znaků. Znaky patří většinou chrudimským měšťanům, kteří obdrželi od císaře erb s predikátem. V práci jsou zahrnuti nejen měšťané s erbem a predikátem, ale také biskupové, kteří nechali na stavbu udělat spojený znak církevní se znakem šlechtickým. Jedná se o znak biskupa Aloise Josefa hraběte Kolovrato-Krakovského, biskupa Václava Františka z Košínu a biskupa Jana Josefa Vratislava z Mitrovic.

Nejvíce znaků patří rodu Kinských, kteří vlastnili majetky na Chrudimsku od 18. až do 20. století. Znaků patřících Kinským bylo objeveno celkem dvanáct. Další znaky se už vyskytují v menších počtech. Za Kinskými následují Berkové s pěti znaky a po nich Picot de Peccaduc se čtyřmi znaky. Po třech znacích mají rody Capece de Rofrano, Talackové z Ještetic, Valdštejnové a Vernierové. Balthazarové, Caretto de Millesimo, Koučové z Kouče, Schmiedlové ze Schmiednu, Svěchinové z Paumberka, Šporkové, Vraždové z Kunvaldu, Zápští ze Záp a Zárubové z Hustířan mají po dvou znacích. Zbylé rody obsažené v této práci mají po jednom znaku. Jak je již zmíněno výše, aliančních znaků bylo nalezeno celkem deset. Nejčastěji se jedná o znak mužských členů rodu Kinských a jejich žen, celkem jsem našla takovýchto aliančních znaků pět. Dále se dvakrát objevuje alianční znak Vernierů a Caretto de Millesimo.

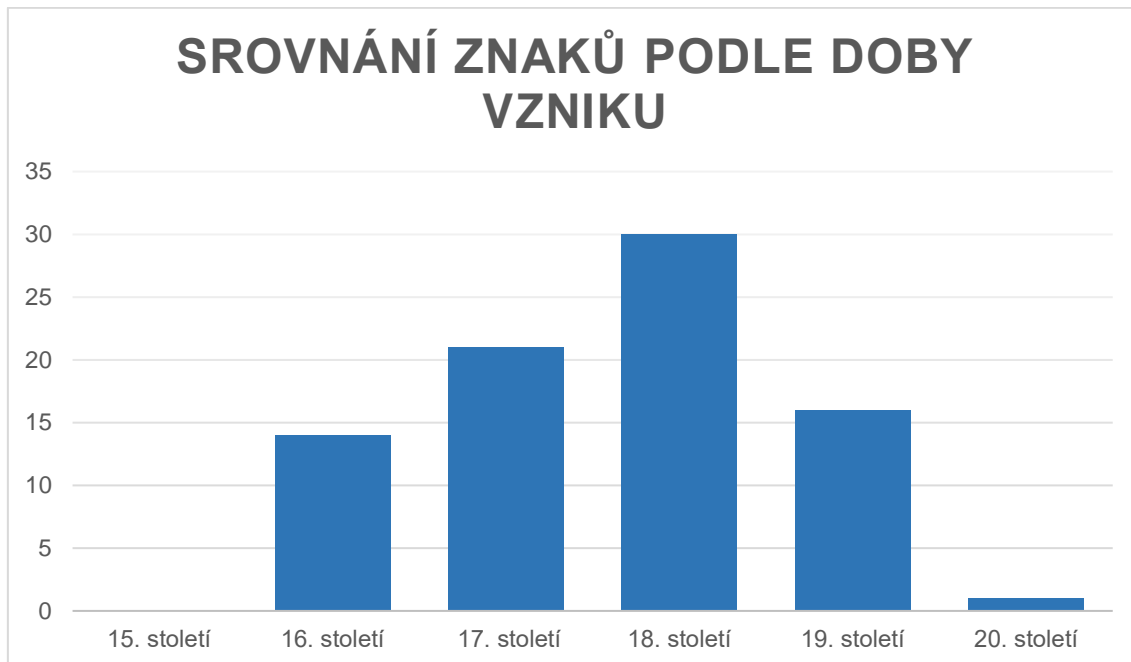
Nejstarší znak, co byl v okrese Chrudim nalezen, je ze 20. let 16. století a jde o znak Valdštejnů na hradě Rychmburk. Nalezené znaky se pohybují v rozmezí 16. až 20. století, ale nejvíce jich pochází z 18. století. Srovnání znaků podle doby jejich vyhotovení zachycuje graf č. 1. Znaky vytvořené po roce 1945 nejsou v práci zahrnuty, jelikož se nejedná o původní znaky. Jedná se zejména o znaky vytvořené na fasádách domů, které nechala zbudovat šlechta. V práci není uveden znak Slavatů z Chlumu a Košumberka nacházející se na fasádě pivovaru v Luži, znak Auerspergů na fasádě domu v místech, kde dříve stával poplužní dvůr Auerspergů v Travné, a také znak Kinských na fasádě hospodářského dvora v Chroustovicích. Dále také není uveden znak pánů z Lichtenburka na zřícenině hradu Lichnici, protože znak zakladatelů hradu umístilo na hrad hnutí Brontosaurus po roce 1989. Poslední znak, který není v práci zahrnut je znak z Heřmanova Městce, nacházející se na budově lékárny, vytvořený majitelem budovy ve 21. století.

Při výzkumu bylo zjištěno, že znaky se vyskytují pouze v severní a střední části chrudimského okresu. V oblasti okolo Hlinska nebyly nalezeny žádné znaky, pouze malovaný znak v Travné zmíněný výše. Nejvíce znaků v okrese Chrudim se nachází na kostelích, celkem 21 znaků. Tento počet byl způsoben tím, že po zrušení hřbitova u svatého Michala v Chrudimi byly některé náhrobky umístěny na zeď kostela svatého Michala. Po kostelích se velké množství znaků objevuje na zámcích a sochách. Další znaky se nacházejí na kašnách, hradech, pivovarech, mlýnech, panských a hospodářských dvorech a také na hřbitovech. Srovnání počtu znaků na památkách ukazuje graf č. 2.

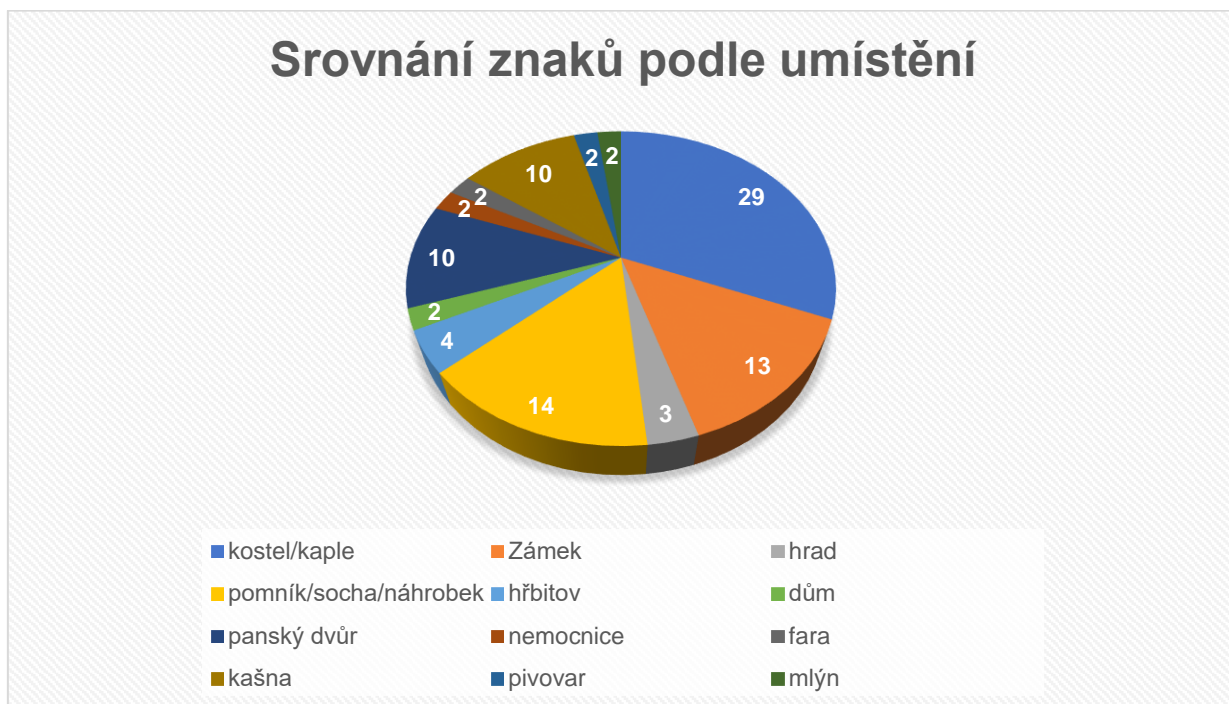
Objevené znaky jsou převážně z pískovce. Znaky z pískovce jsou přírodní barvy, kromě dvou barevných znaků Cellerů a Berků. Čtyři litinové znaky byly nalezeny v Běstvině a jedná se o naprosto totožné znaky rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu. Z mramoru a kamene bylo nalezeno po čtyřech znacích. Dále byly nalezeny čtyři původní znaky zachované na omítce a sedm znaků štukových nebo sádrových. Srovnání znaků podle materiálu ukazuje graf č. 3.

Téma šlechtických znaků na stavebních památkách by mělo být dále zkoumáno, nejen v okrese Chrudim, ale v celé České republice. Z výzkumu můžeme zjistit podstatné informace o osídlení kraje šlechtou a také o její donátorské činnosti. Průzkum by si dále zasloužily i církevní znaky a jejich porovnání vůči znakům šlechtickým.

Graf 1

Graf 2

Graf 3

Seznam použité literatury

- BUBEN, Milan: *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, Praha 2000.
- BOČEK, Pavel – KOBETIČ, Pavel – PAVLÍK, Tomáš a kol.: *Chrudim, vlastivědná encyklopedie*, Chrudim 2018.
- FLORIÁN, Čeněk –POCHOBRADSKÝ, Ferdinand: *Kostel sv. Michala archanděla v Chrudimi*, Chrudim 1940.
- HALADA, Jan: *Lexikon české šlechty (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992; II. díl, Praha 1993.
- CHYTIL, Karel: *Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku XIX. století, politický okres Chrudim*, Praha 1900.
- CHYTIL, Karel: *Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku XIX. století, politický okres Vysokomýtský*, Praha 1902.
- JUŘÍK, Pavel: *Kolowratové. Věrně a stále*, Praha 2016.
- KALFUS, Karel a kol.: *Běstvína 1137–1987. Almanach k 850. výročí trvání obce*, Běstvína 1987.
- KUČA, Karel: *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, II. díl, Praha 1997; III. díl, Praha 2002; VI. díl, Praha 2004.
- LOBKOWICZ, František: *Encyklopedie řádů a vyznamenání*, Praha 1995.
- MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé Hory do současnosti*, díl I., Praha 2008.
- MAŠEK, Petr: *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 2010.
- MÜLLER, Karel – PAVLÍK, Tomáš: *Chrudimská Novoměstská kašna*, edice Chrudim, svazek 34, Chrudim 2008.
- MYSLIVEČEK, Milan: *Velký erbovník, Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, svazek 1–2, Plzeň 2005–2006.
- Ottův Slovník naučný: Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, V. díl, Praha 1892; X. díl, Praha 1896; XII. díl, Praha 1897; XXI. díl, Praha 1904; XXVI. díl, Praha 1907; XXVIII. díl, Praha 1909.
- PANOCH, Pavel – BARTOŠ, Štěpán: *Barokního umění na Chrudimsku*, Chrudim 2011.
- PAULUS, Vincenc: *Z paměti města Chrasti v Chrudimsku*, Brno 2017 (reprint).

- PELANT, Jan: *Erby české, moravské a slezské šlechty*, Praha 2013.
- POCHE, Emanuel a kol.: *Umělecké památky Čech*, I. díl, Praha 1977; III. díl, Praha 1980.
- POKORNÝ, Pavel: *Pozoruhodné bohemikum*, Heraldická ročenka na rok 1975, Praha 1975, s. 89–91.
- POCHOBRADSKÝ, Ferdinand: *Stará Chrudim*, Chrudim 1932.
- RICHTER, David: *Eustachius Landek z Traunštejna a jeho chrudimský život*, Východočeský sborník historický 28, 2015, s. 125-147.
- ROČEK, Jan: *Dějiny města Hrochova Týnce*, Brno 2012 (reprint).
- RYBIČKA, Antonín: *Královehradecké rodiny erbovní*, Praha 1873.
- RYBIČKA, Antonín: *O erbovních a patricijských rodinách v XV. až XVII. století v městě Chrudimi usedlých*, Praha 1883.
- SEDLÁČEK, August: *Českomoravská heraldika, část zvláštní*, Praha 1925.
- SEDLÁČEK, August: *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, I. díl, Praha 1993 (reprint).
- SEDLÁČEK, August: *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, XII. díl, Praha 1900.
- SLEJŠKA, Ivan: *...z historie města Chrudimě*, Chrudim 1998.
- ŠIMÁK, Ivo a kol.: *Heřmanův Městec slovem a obrazem*, Heřmanův Městec 2015.
- ŠIMEK, Tomáš a kol.: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, VI. díl, Praha 1989.
- ŠMÍD, Josef: *Dějiny Chrasti od nejstarších dob až do roku 1848*, Chrast 1935.
- ŠŤASTNÁ, Monika: *Šlechtické rody na kulturních památkách v okrese Nový Bydžov*, Bakalářská práce, Hradec Králové 2015.
- ŠULC, Ivo: *Chrudim*, Litomyšl 2010.
- TOMÁŠKOVÁ, Adéla: *Šlechtické rody na kulturních památkách v okrese Blansko*, Bakalářská práce, Hradec Králové 2017.
- VESELÁ, Hana a kol.: *Město Seč, 700 let 1318–2018*, Seč 2018.
- VOLEJNÍK, Zdeněk: *Knížecí pivovar Kinských*, Rosické listy, 2, 2015, s. 5–6.
- VOLEJNÍK, Zdeněk: *Z historie obce*, Rosické listy, 5, 2012, s. 3.
- VYSKOČIL, Ladislav: *Chybějící erb na kapli sv. Kříže*, Lecnín, zpravodaj pro občany Heřmanoměstecka, 10, 2018, s. 15.
- ZENGER, Zdeněk M.: *Česká heraldika*, Praha 1978.
- ŽUPANIČ, Jan: *Nová šlechta rakouského císařství*, Praha 2006.

ŽENKA, Ladislav: *Chrudimský hřbitov U Kříže*, edice Chrudim, svazek 3, Chrudim 1997.

Internetové zdroje

Český statistický úřad: o okresu Chrudim [online]. [cit. 2019-04-19]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_chrudim

Obrazové přílohy

Obrázek 1 – Zámek Běstvína

Obrázek 2 – kostel svatého Jana Křtitele, Běstvína

Obrázek 3– kostel svatého Jana Křtitele, Běstvína

Obrázek 4– dům č. p. 42, Běstvína

Obrázek 5– hrobka rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu,

Obrázek 6– dvůr Drhotín, Běstvina

Obrázek 7– zámek, Heřmanův Městec

Obrázek 8– kostel svatého Bartoloměje, Heřmanův Městec

Obrázek 9– kaple svatého Kříže, Heřmanův Městec

Obrázek 10– hospodářský dvůr Medov, Heřmanův Městec

Obrázek 11– mariánská nemocnice, Heřmanův Městec

Obrázek 12– zámek, Hoješín

Obrázek 13– pomník Václava Berky, zahradu u zámku, Hoješín

Obrázek 14– náhrobek, kostel Povýšení svatého Kříže, Honbice

Obrázek 15– myslivna, Horka, část Silnice

Obrázek 16– zámek, Hrochův Týnec

Obrázek 17 – brána u zámku, Hrochův Týnec

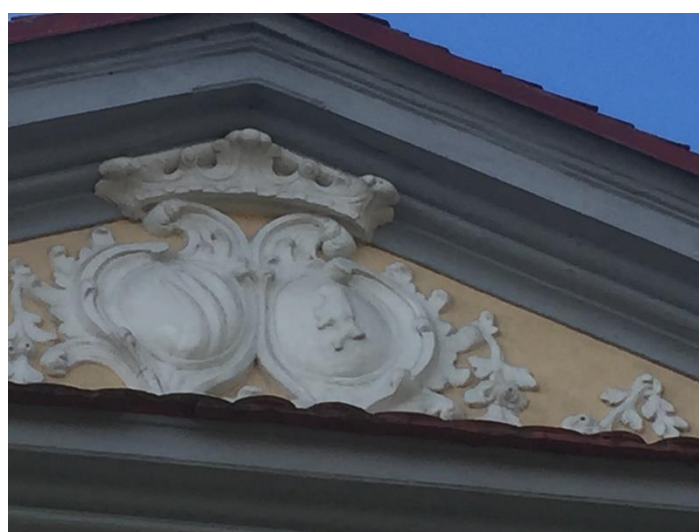
Obrázek 18– nádvoří zámku, chrast

Obrázek 19– vchod do zámku, Chrast

Obrázek 20– zámek, Chroustovice

Obrázek 21– fara, Chroustovice

Obrázek 22– hospodářský dvůr, Chroustovice

Obrázek 23– náhrobek, blíže u silnice, Chroustovice

Obrázek 24– náhrobek, dál od silnice, Chroustovice

Obrázek 25– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim

Obrázek 26– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim

Obrázek 27– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim

Obrázek 28 – náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 29– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 30– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 31– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 32– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 33– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 34– náhrobní kámen. Kostel svatého Michala, Chrudim

Obrázek 35– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 36– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 37– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 38– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 39– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 40– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 41– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 42– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 43– Novoměstská kašna, Chrudim

Obrázek 44– Socha svatého Václava, Havlíčkova, Chrudim

Obrázek 45– socha bolestného Krista, Michalský park, Chrudim

Obrázek 46– pomník Viktorina Kornela ze Všehrd, Všehrdovo náměstí, Chrudim

Obrázek 47– hřbitov u Svatého Kříže, Chrudim

Obrázek 48– hřbitov u Svatého Kříže, Chrudim

Obrázek 49 – hrobka rodiny Kustošů ze Zubří a Lipky, na jižním okraji vesnice, Lipka

Obrázek 50 – poplužní dvůr, Lozice

Obrázek 51– hrad Košumberk, Luže

Obrázek 52– socha svatého Antonína Paduánského, u silnice z Medlešic do Markovic, Medlešice

Obrázek 53– socha svatého Jana a svatého Pavla, u silnice z Medlešic do Dřenic,
Medlešice

Obrázek 54– krucifix, u silnice z Medlešic do Chrudimi, Medlešice

Obrázek 55– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice

Obrázek 56– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice

Obrázek 57– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice

Obrázek 58– hrad Rychmburk, Předhradí

Obrázek 59– kostel Panny Marie Sedmibolestné, Předhradí

Obrázek 60– brána panského dvora, Předhradí

Obrázek 61– brána panského dvora, Předhradí

Obrázek 62– brána panského dvora, Předhradí

Obrázek 63– Pavilón s bustou Filipa Kinského, Panská zahrada, Předhradí

Obrázek 64– zámek, Rosice u Chrastí

Obrázek 65– jízdná, zámek, Rosice u Chrasti

Obrázek 66– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrasti

Obrázek 67– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrasti

Obrázek 68– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrasti

Obrázek 69– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrasti

Obrázek 70– pivovar, Rosice u Chrasti

Obrázek 71 – poplužní dvůr, Rosice, část Synčany

Obrázek 72– vodní mlýn, Řestoky

Obrázek 73– zámek, Seč

Obrázek 74– zámek, Seč

Obrázek 75– kostel svatého Vavřince, Seč

Obrázek 76– kostel svatého Vavřince, Seč

Obrázek 77– socha svatého Jana Nepomuckého, náměstí, Seč

Obrázek 78– pivovar, Trojovice

Seznam obrazových příloh

Obrázek 1 – Zámek Běstvina.....	91
Obrázek 2 – kostel svatého Jana Křtitele, Běstvina.....	91
Obrázek 3– kostel svatého Jana Křtitele, Běstvina.....	92
Obrázek 4– dům č. p. 42, Běstvina.....	92
Obrázek 5– hrobka rodu Picot de Peccaduc z Herzogenbergu,.....	93
Obrázek 6– dvůr Drhotín, Běstvina.....	93
Obrázek 7– zámek, Heřmanův Městec.....	94
Obrázek 8– kostel svatého Bartoloměje, Heřmanův Městec.....	94
Obrázek 9– kaple svatého Kříže, Heřmanův Městec.....	95
Obrázek 10– hospodářský dvůr Medov, Heřmanův Městec.....	95
Obrázek 11– mariánská nemocnice, Heřmanův Městec.....	96
Obrázek 12– zámek, Hoješín.....	96
Obrázek 13– pomník Václava Berky, zahradu u zámku, Hoješín.....	97
Obrázek 14– náhrobek, kostel Povýšení svatého Kříže, Honbice.....	97
Obrázek 15– myslivna, Horka, část Silnice.....	97
Obrázek 16– zámek, Hrochův Týnec.....	98
Obrázek 17 – brána u zámku, Hrochův Týnec.....	98
Obrázek 18– nádvoří zámku, chrast.....	99
Obrázek 19– vchod do zámku, Chrast.....	99
Obrázek 20– zámek, Chroustovice.....	100
Obrázek 21– fara, Chroustovice.....	100
Obrázek 22– hospodářský dvůr, Chroustovice.....	100
Obrázek 23– náhrobek, blíže u silnice, Chroustovice.....	101
Obrázek 24– náhrobek, dál od silnice, Chroustovice.....	101
Obrázek 25– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim.....	102
Obrázek 26– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim.....	102
Obrázek 27– náhrobní kámen, kostel Povýšení svatého Kříže, Chrudim.....	103
Obrázek 28 – náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	103
Obrázek 29– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	104
Obrázek 30– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	104
Obrázek 31– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	105

Obrázek 32– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	105
Obrázek 33– náhrobní kámen, kostel svatého Michala, Chrudim.....	106
Obrázek 34– náhrobní kámen. Kostel svatého Michala, Chrudim.....	106
Obrázek 35– Novoměstská kašna, Chrudim	107
Obrázek 36– Novoměstská kašna, Chrudim	107
Obrázek 37– Novoměstská kašna, Chrudim	108
Obrázek 38– Novoměstská kašna, Chrudim	108
Obrázek 39– Novoměstská kašna, Chrudim	109
Obrázek 40– Novoměstská kašna, Chrudim	109
Obrázek 41– Novoměstská kašna, Chrudim	110
Obrázek 42– Novoměstská kašna, Chrudim	110
Obrázek 43– Novoměstská kašna, Chrudim	111
Obrázek 44– Socha svatého Václava, Havlíčkova, Chrudim.....	111
Obrázek 45– socha bolestného Krista, Michalský park, Chrudim	112
Obrázek 46– pomník Viktorina Kornela ze Všehrd, Všehrdovo náměstí, Chrudim....	112
Obrázek 47– hřbitov u Svatého Kříže, Chrudim	113
Obrázek 48– hřbitov u Svatého Kříže, Chrudim	113
Obrázek 49 – hrobka rodiny Kustošů ze Zubří a Lipky, na jižním okraji vesnice, Lipka	114
Obrázek 50– poplužní dvůr, Lozice	114
Obrázek 51– hrad Košumberk, Luže.....	115
Obrázek 52– socha svatého Antonína Paduánského, u silnice z Medlešic do Markovic, Medlešice.....	115
Obrázek 53– socha svatého Jana a svatého Pavla, u silnice z Medlešic do Dřenic, Medlešice.....	116
Obrázek 54– krucifix, u silnice z Medlešic do Chrudimi, Medlešice	116
Obrázek 55– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice	117
Obrázek 56– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice	117
Obrázek 57– náhrobní kámen, kostel svatého Víta, Morašice	118
Obrázek 58– hrad Rychmburk, Předhradí	118
Obrázek 59– kostel Panny Marie Sedmiboletné, Předhradí	119
Obrázek 60– brána panského dvora, Předhradí	119

Obrázek 61– brána panského dvora, Předhradí	120
Obrázek 62– brána panského dvora, Předhradí	120
Obrázek 63– Pavilón s bustou Filipa Kinského, Panská zahrada, Předhradí	121
Obrázek 64– zámek, Rosice u Chrastí	121
Obrázek 65– jízdárna, zámek, Rosice u Chrastí	122
Obrázek 66– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrastí	122
Obrázek 67– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrastí	123
Obrázek 68– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrastí	123
Obrázek 69– náhrobní kámen, kostel svatého Václava, Rosice u Chrastí	124
Obrázek 70– pivovar, Rosice u Chrastí	124
Obrázek 71 – poplužní dvůr, Rosice, část Synčany	125
Obrázek 72– vodní mlýn, Řestoky	125
Obrázek 73– zámek, Seč	126
Obrázek 74– zámek, Seč	126
Obrázek 75– kostel svatého Vavřince, Seč	127
Obrázek 76– kostel svatého Vavřince, Seč	127
Obrázek 77– socha svatého Jana Nepomuckého, náměstí, Seč.....	128
Obrázek 78– pivovar, Trojovice	128

Seznam grafů

Graf 1.....	86
Graf 2.....	86
Graf 3.....	87